

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog, amely alapján többek között tilos a tanulók testi és lelki bántalmazása, megalázó büntetésben való részesítése. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

A nevelési intézményen belüli bántalmazás egyik megvalósulási formája, amikor a pedagógus fegyelmezési eszköztárának része a testi fenyegetés. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

A korábbi években a hasonló ügyekben arról tudtuk tájékoztatni az intézményvezetőket, hogy a testi fenyegetés - a Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntése szerint - olyan súlyú fegyelmi vétséget valósít meg, amellyel a legsúlyosabb fegyelmi büntetés, az elbocsátás is arányban állhat.

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.) 2012. július 1-jétől hatályba lépő módosítása alapján a fegyelmi felelősség és a fegyelmi eljárás szabályai megszűntek. A jelenleg hatályos jogi szabályozás szerint így a pedagógus fegyelmi felelősségre vonásának lehetősége nem áll fenn, ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság korábbi elvi döntésének a testi fenyegetés súlyosságával kapcsolatos megítélése továbbra is irányadó.

A pedagógusok által elkövetett kötelességszegés esetén a 2014. január 1-jétől hatályos, a pedagógusok kollektív szerződésében szabályozottak érvényesek, miszerint a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettség vétkes megszegése esetén – meghallgatását követően, az eset súlyától függően – a közalkalmazottal szemben

alkalmazható hátrányos következmények: szóbeli figyelmeztetés, írásbeli megrovás, a jutalmazás lehetőségéből legfeljebb hat hónapra történő kizárás. A pedagógus köteleességszegésével kapcsolatban alkalmazható legsúlyosabb eljárás pedig a köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése szerint a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése, mely jogot az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményben az állami intézményfenntartó központ vezetője gyakorolja.

Egy szülői panasz szerint egy óvodás gyermek fegyelmezetlen magatartása miatt az óvodapedagógus fizikai büntetést alkalmazott, a kiabálás, ráncigálás mindennapos volt az óvodában. A fentiek miatt a szülő elvitte gyermekét az intézményből. A szülői panasz nyomán az intézmény kivizsgálta az esetet, és a megállapított vétségek miatt a pedagógust figyelmeztetésben részesítette, mely az ügy súlyosságára tekintettel másodfokú figyelmeztetésnek minősült. A szülő képviseletében a fogyatékossgal élők érdekképviseletét ellátó szövetség fordult hivatalunkhoz, és a pedagógus közalkalmazotti jogviszonyának megszüntetésére irányuló intézkedést kért. A fegyelmi felelősségre vonással kapcsolatos munkáltatói döntések tekintetében az oktatási jogok biztosa nem rendelkezik hatáskörrel, így azon túlmenően, hogy az ezzel kapcsolatos, fentiekben ismertetett jogszabályi rendelkezésekre felhívtuk a figyelmet, nincs arra lehetőség, hogy hivatalunk felülbírálja az ilyen típusú munkáltatói döntéseket. (532/2014/OJBIT)

A bántalmazó magatartás a köznevelési intézményekben leggyakrabban a tanulók közötti konfliktusok során alakul ki. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdése szerint a tanuló kötelessége, hogy óvja saját és társai testi épségét, tanulótársai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk, segítse rászoruló tanulótársait. E rendelkezések alapján a tanulók közötti bántalmazás a tanuló kötelességszegésének minősül, az intézmény feladata ilyen esetben a kötelességszegés kivizsgálása, a megfelelő fegyelmezési eszköz megállapítása. (590/2014/OJBIT)

Egy elkeseredett szülő azzal kapcsolatban kérte segítségünket, hogy gyermekét egy osztálytársa levizelte, illetve 8 napon belül gyógyuló sérülést okozva bántalmazta. A problémás tanuló rendszeresen zavarta a tanórákat és bántalmazta társait. A szülő tájékoztatta hivatalunkat, hogy a gyermek magatartása hosszú idő óta olyan szélsőséges, hogy ennek következtében a többi tanuló oktatási jogai folyamatosan sérülnek. A szülő sérelmezte az esetet követő eljárást, részletesen bemutatta, hogy mi történt a tanulóval kapcsolatban, és elismerte azt, hogy számos intézmény és hivatal (köztük az érintett iskola) nagyon sokféle módon próbált megoldást találni a kialakult helyzetre. Az intézményvezetőtől nyilatkozatot kértünk az ügyben. A tájékoztatás tartalmazta a szülő által is elmondott széleskörű intézkedéseket, majd arról tájékoztatta az oktatási jogok biztosát az intézményvezető, hogy a tanulót másik osztályba helyezték át, itt jól érzi magát. Az intézmény saját hatáskörben orvosolta a kialakult helyzetet, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (50/2014/OJBIT)

Más a helyzet, ha a magatartási problémával küzdő gyermeknél felmerül, hogy sajátos nevelési igényű tanulóról van szó. Számos szülői és tanári beadvány érkezett hivatalunkba

magatartászavaros, osztálytársaikat bántalmazó, „terrorizáló” tanulók kezelésének jogszerű megoldásai után érdeklődve.

Egy osztályfőnök fordult hivatalunkhoz azzal, hogy az egyik ötödik osztályos tanuló rendszeresen zavarja a tanórákat, felszerelését nem hozza magával, sokat hiányzik, nem pótolja a kiesett ismereteket, bántja, csúfolja az osztályba járó sajátos nevelési igényű tanulókat, fogékony a kisebb lopásokra és a verekedésre. A beadványozó kérdése arra irányult, hogy mit tehet a gyermek érdekében, hogy a tanuló változzon. (165/2014/OJBIT)

Több szülő kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy mit tehet akkor, ha az osztály magatartászavaros tanulója hosszabb ideje rendszeresen bántalmazza, „terrorizálja” társait és a pedagógusokat, zavarja a többiekét a tanulásban. (68/2014/OJBIT, 197/2014/OJBIT, 339/2014/OJBIT, 363/2014/OJBIT, 536/2014/OJBIT, 546/2014/OJBIT)

A fenti ügyekben tájékoztattuk a hozzánk fordulókat arról, hogy abban az esetben, ha egy tanuló magatartása nagy mértékben zavarja az oktatást, illetve sérti a többi tanuló jogait, meg kell vizsgálni, hogy felmerül-e a tanuló sajátos nevelési igénye, fejlesztő foglalkozások szükségessége, illetőleg annak megvizsgálása, hogy megfelelő intézményben tanul-e a gyermek. Ennek a folyamatnak az elindítója lehet az iskola is, ezért - ha a beadvány alapján úgy tűnt, hogy a tanuló állapotának meghatározó vonása a magatartási nehézségek megléte - a hozzánk fordulókat tájékoztattuk a tanuló szakértői bizottság előtti vizsgálatának menetéről.

A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, továbbá, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint ugyanis a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek,

tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát tehát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A pedagógus kiemelt kötelessége, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával. A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanulótársak közötti bántalmazásokhoz vezetnek.

Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak - akár külső segítség bevonásával történő - feltárása és megfelelő kezelése is. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 129. § (2)-(3) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során tevékenyen együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, segítséget kérhet az oktatásügyi közvetítői szolgálattól vagy megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelmem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Az emberi méltóság megsértése nem kizárólag a testi fenyegetés útján valósulhat meg, annak számtalan formája fordulhat elő. Az emberi méltóság tiszteletben tartása minden oktatási szereplő kötelessége, annak sérelmét tanulók, szülők, pedagógusok is jelezték hivatalunk felé.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43-45. §-a szerint a személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen a becsület és a jóhírnév megsértése. A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezésmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás. A jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tény állít vagy híresztel, vagy valós tény hamis színben tüntet fel.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226-227. §-a az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között rendelkezik a rágalmazásról és a becsületsértésről.

Eszerint rágalmazás: aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Becsületsértés: aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegegyezésének teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A köznevelési törvény 66. § (2) bekezdése alapján a pedagógust magasabb szintű védelem illeti meg. E rendelkezés szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

Egy pedagógus a feljelentett, megrágalmazott, hamis kritikával illetett pedagógusok védelme ügyében kérte segítségünket. Tájékoztattuk, hogy mind a polgári jog, mind a büntetőjog védi a személyek becsületét, jó hírnevét. A köznevelés az állam által működtetett óriási rendszer, amely közpénzből működik, és az itt tevékenységet végző munkavállalók közfeladatot látnak el. A pedagógusok munkájának különleges aspektusa, hogy – más közfeladatot ellátó személyekhez hasonlóan – túrniük kell a vizsgálatot, a kritikát, ezért cserébe viszont a jog magasabb szintű védelmet biztosít számukra az esetlegesen hátrányukra elkövetett bűncselekményekkel szemben.

A pedagógusszakma különleges szerepét jelzi az is, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 170. § (1) bekezdésének c) pontja értelmében a tanúvallomást megtagadhatja az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási kötelességét sértené meg, kivéve, ha az érdekelt e kötelesség alól felmentette. A pedagógusok számára a köznevelési törvény adja meg e különleges helyzet jogi alapját. A köznevelési törvény 42. § (1) bekezdése szerint ugyanis a pedagógust, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat, továbbá azt, aki közreműködik a gyermek, tanuló felügyeletének az ellátásában, hivatásánál fogva harmadik személyekkel szemben titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a gyermekkel, tanulóval, szülővel való kapcsolattartás során szerzett tudomást. E kötelezettség a foglalkoztatási jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad. E szabályok jól mutatják, hogy a jog a pedagógusok munkáját a legfontosabb szakmák egyikeként kezeli és részesíti védelemben. A pedagógusok nem teljesen védtelenek, legfeljebb nem ismerik teljességében az összes jogi eszközt, mely védi őket. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy mivel a tanár közpénzből működtetett közfeladatot lát el, számos formában

számot kell adnia arról, hogy mit és hogyan tesz munkája során. A pedagógusszakma e két meghatározó oldala csak együtt, egymást kiegészítve érvényesülhet. (398/2014/OJBIT)

Egy szülő beadványában a gyermeke iskolájában oktató pedagógus emberi méltóságot sértő módszerei miatt kérte segítségünket. A szülő elmondása szerint a tanárnak folyamatosan rasszista megjegyzései vannak, vulgáris kifejezéssel illeti a tanulókat. Rendszeresen, a legkisebb kihágásra is ordítani és csapkodni kezd (üti a táblát, másfél literes teli flakont vág a táblához, falhoz). A gyerekeket politikai véleményével traktálja, kollégáit szidja az órán, a tantárgyhoz nem tartozó témákat vet fel. Nem viszi a gyerekeket táborba, osztálykirándulásra, miközben az iskola többi osztálya rendszeresen egyhetes táborokra jár.

Az intézményvezető nyilatkozatában a következőket közölte. A bepanaszolt pedagógus még aznap levélben elutasította, cáfolta a panaszban foglaltakat. Az iskola igazgatója az intézményvezető-helyetessel és az érintett osztály tanulóival tényfeltáró beszélgetést folytatott. A beszélgetésből egyértelműen kiderült az igazgató számára a bejelentésben foglaltak valós tartalma, sőt sokkal több felháborító és elfogadhatatlan történésre is fény derült.

- A trágárság a kollégánál szinte mindennapos.
- A lányok állítása szerint több esetben a fenekükre üt, a combjukat is megérinti.
- Testnevelés órákon beáll a csapatba, előfordul, hogy lökdösődik, durva.
- Szinte minden osztályfőnöki órán a saját életéről, a családja mindennapjairól mesél.
- A gyerekeket zavaró, szexuális tartalmakat részletez, ha valaki távozik a csoportból, szidást kap.
- Bizonyos szituációkban, ha romákról beszél, hangsúlyozottan érintett tanulóra tekint.
- A zsidóságot pénzes csoportnak tünteti fel, akik mindent megvehetnek a pénzükért.
- Politikai téren a jelenleg kormányon lévő csoportot, annak vezetőjét negligálja, sajnálatát fejezi ki, hogy az „ellenzéki” vezetők kiszorultak a hatalomból.
- Két kollégát bírált, kritizált több esetben (az intézményvezetőt és az egyik angol szakos kollégát).
- Folyamatosan arra panaszkodik, hogy kevés a fizetése.
- Több szülő megkereste a viselkedésével kapcsolatban, jelezték panaszukat. Pár napig változtatott a viselkedésén, majd minden visszaállt az eredeti állapotba. Több esetben epés megjegyzéseket tett a gyerekeknek szülei megkeresése miatt.

A gyerekeken látszott, hogy rendkívül nehezen élik át a helyzetet, zaklatottak, feszültek. A beszélgetés alatt volt olyan leánytanuló, aki több alkalommal elsírta magát. Arra a kérdésre, hogy miért nem jelezték a problémát, azt válaszolták, hogy félnek az osztályfőnök megtorlásától, ezért inkább elhallgatták azokat. Az intézményvezető elmondása szerint a pedagógusra a tanév elején két panasz érkezett. Ekkor szóbeli figyelmeztetésben részesült.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítottuk, hogy az érintett pedagógus az intézményben folytatott vizsgálat szerint magatartásával sértette a tanulók fentiekben megfogalmazott emberi méltósághoz való jogát. Tekintettel arra, hogy a köznevelési törvény változásokat eredményezett a munkáltatói jogok tekintetében, az intézményvezető irányában nem foglaltunk meg kezdeményezést. A köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése alapján ugyanis az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményben az e törvényben foglalt kivétellel a munkáltatói jogokat az állami intézményfenntartó központ vezetője gyakorolja. Az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény vezetője az adott köznevelési intézmény alkalmazottai tekintetében - a bérgazdálkodást érintő döntések, a kinevezés

és a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése kivételével - gyakorolja a munkáltatói jogokat. E rendelkezések figyelembevételével azzal az ajánlással fordultunk a fenntartó képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az iskolában a tanulók oktatási jogai ne sérülhessenek az érintett pedagógus tevékenysége során. A tankerületi igazgató tájékoztatása szerint egy rendkívüli szülői értekezlet nyomán a panaszban foglaltak bizonyítást nyertek, erről a tényről a pedagógust tájékoztatták, aki lemondott az érintett osztályban betöltött osztályfőnöki beosztásáról. Tájékoztattuk arról is, hogy jelzési kötelezettségének eleget téve az illetékes rendőrkapitánysághoz fordult, továbbá szülői feljelentés is történt az ügyben az illetékes rendőrkapitányság irányában.

Tekintettel arra, hogy az oktatási jogok sérelme a fenntartó intézkedése nyomán orvoslásra került, az ügyet lezártuk. (69/2014/OJBIT)

Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és Egyenlőség fejezetének XX. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) célja megteremteni annak feltételeit, hogy minden beteg megőrizhesse emberi méltóságát és önazonosságát, önrendelkezési és minden egyéb joga csorbítatlan maradjon.

A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdésének értelmében minden gyermeknek, tanulónak joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, óvodai életrendjét, iskolai tanulmányi rendjét pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki. A 62. § (1) bekezdése pedig a pedagógus oldaláról fogalmazza meg, hogy a pedagógus alapvető feladata különösen, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő - és szükség esetén más szakemberek - bevonásával.

Az egészséghez való jog a köznevelés rendszerében egyfelől azt jelenti, hogy minden oktatási szereplő számára biztosítottak legyenek az egészsége megőrzéséhez szükséges feltételek, másfelől azt, hogy azon oktatási szereplők, akik betegséggel élnek, ugyanazon jogosultságokkal vehessenek részt az oktatásban, nevelésben, mint egészséges társaik, illetőleg jogaik csak saját, illetőleg társaik egészségének védelme érdekében legyenek korlátozva.

Minden évben kapunk panaszt a dohányzásra vonatkozó szabályozással kapcsolatban.

Egy pedagógus beadványában a nagykorú tanulók dohányzási lehetőségének megtiltásával kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. Tájékoztattuk a nagykorú tanulók dohányzásával összefüggő álláspontunkról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés a) pontja alapján a

nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottnak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. E rendelkezés alapján az intézmény szervezeti és működési szabályzatában tud utánanézni annak, hogy a tanulók, függetlenül attól, hogy kis- vagy nagykorúak, elhagyhatják-e tanítási időben az intézményt. Az intézményi szabályzatok ugyanis álláspontunk szerint minden tanulóra vonatkoznak, életkoruktól függetlenül. Amennyiben az említett intézményben a tanulók óráközi szünetben csak külön engedéllyel hagyhatják el az iskolát, úgy az engedélyezésre jogosult dönt arról, milyen esetekben engedélyezi az eltávozást.

Álláspontunk szerint az intézményi szabályok a köznevelési intézmény céljának megfelelően kerülnek kialakításra mind a pedagógusok, mind a tanulók vonatkozásában. A tanulói jogviszonnyal rendelkezők adott esetben nem felnőttként, hanem tanulóként vannak jelen az oktatási intézményben, a tanulóira pedig azonos szabályok vonatkoznak. E szabályok megsértése esetén pedig a házirendben előírtak szerint fegyelmező intézkedések alkalmazhatók. Továbbá az önrendelkezési jog a pedagógusok esetében sem korlátlan, pl. tanóra közben ők sem élhetnek e jogukkal, hiszen az munkáltatói intézkedésekre adna alapot. (204/2014/OJBIT)

Álláspontunk szerint a dohányzás intézményen belüli visszaszorítása nem oktatási jogi kérdés. Külön jogszabályok szabályozzák a dohányzással kapcsolatos tilalmakat, valamint azt, hogy ki jogosult ellenőrizni a rendelkezések betartását. 2012. január elsejétől változtak a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény szabályai, és a türelmi időszak lejárta után április 1-jétől arra is lehetőség van, hogy e szabályok megsértőivel szemben bírságot szabjon ki az állami népegészségügyi és tisztiorvosi szolgálat. E törvény szerint a rendelkezések betartását az egészségügyi államigazgatási szerv ellenőrzi, és azok megsértése esetén – a jogsértő természetes vagy jogi személlyel, illetve jogi személyiség nélküli szervezettel szemben – egészségvédelmi bírságot szab ki. Tekintettel arra, hogy a dohányzás nemcsak szabálysértés, hanem egészségügyi probléma is, így az állami népegészségügyi és tisztiorvosi szolgálat felkészült szakemberei hatékony segítséget nyújthatnak az intézményen belüli tájékoztatás megvalósításához, a dohányzás visszaszorításához.

Az egészségügyi és a köznevelési terület érintkezése többször felmerült már munkánk során. Az ételallergiás gyermekek táplálkozása, a cukorbeteg gyermekek táplálkozása és ellátása a korábbi években vizsgált kérdések voltak. Ebben az évben az epilepsziában szenvedő gyermekek kerültek látóterünkbe.

Egy óvodapedagógus fordult hivatalunkhoz, és egy epilepsziás gyermek óvodába való felvételi kötelezettségével kapcsolatban kért tájékoztatást. A beadványozó szerint a gyermek havonta többször rohamokkal küzd, ezt speciális módon kell kezelni, illetve kúpot kell számára beadni. Az óvodapedagógus szerint erre az óvónők nem kötelezhetőek, a házirend is tiltja a gyógyszeres kezelést az

óvodában. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a köznevelési törvény 49. §-a szerint az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Amennyiben a gyermek nem a kötelező felvételt biztosító óvodába jelentkezik, úgy átvételéről, felvételéről az óvoda vezetője dönt. Ezzel szemben az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). A köznevelési törvény alapján tehát nem utasítható el az epilepsziában szenvedő gyermek jelentkezése, ha a kötelező felvételt biztosító óvodába jelentkezik, hiszen a jogszabályok nem tartalmazzak az epilepszia betegség vonatkozásában eltérő rendelkezést.

A gyermek ismert betegsége ugyanis nem jelent kockázatot társaira, nevelőire, így a köznevelési rendszerben történő ellátása során sem lehet ésszerű indoka megkülönböztetésének. Ugyanakkor a pedagógusok részéről az esélyegyenlőség biztosítása érdekében szükséges lehet a nagyobb odafigyelés, többlettörődés. (598/2014/OJBIT, 606/2014/OJBIT)

A fentieknek megfelelően a nevelési-oktatási intézményekben nincs egészségügyi indoka az epilepszia alapján történő elkülönítésnek, ugyanakkor elengedhetetlen az egészségügyi felvilágosítás, az elsősegélynyújtás alapjainak oktatása. Álláspontunk szerint az érintetteknek helyben kell megtalálniuk az óvodai szereplők együttműködésének lehetséges formáit, annak érdekében, hogy a gyermek állapotának megfelelő nevelésben részesülhessen. Az együttműködésnek nélkülözhetetlen része, alapfeltétele az érintettek minél szélesebb körben való tájékoztatása a betegséggel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról. A tájékoztatás során azonban mindenkor tekintettel kell lenni a beteg gyermek személyiségi jogaira, személyes adatok védelméhez fűződő jogára.

Az intézmény vezetőjének az adott helyzetben azt kell biztosítania, hogy az érintettek – akár egészségügyi dolgozók bevonásával is – minél szélesebb körben tájékoztatást kapjanak azokról az teendőkről, amelyeket a gyermek állapotváltozásakor meg kell tenniük. Mindez pedig kijelöli az intézményvezető problémával kapcsolatos felelősségének határait is.

Természetesen az intézmény dolgozóinak félelme érthető, hiszen az óvónők nem találkoznak gyakran olyan gyermekkel, aki ebben a betegségben szenved. Annak ellenére, hogy az epilepsziás kisgyermek tünetei, rohamai riadalmat okoznak, nem zárható ki a köznevelésből. Betegsége ellenére a többi gyermekkel azonos jogokkal bír, ám többletfigyelemmel kell felé fordulni a nevelésében, oktatásában részt vevő pedagógusoknak.

Sajnálatos velejárója az óvodai, iskolai életnek a gyermekek, tanulók intézményben előforduló balesete. A köznevelési törvény 4. §-ának 33. pontja szerint tanuló- és gyermekbaleset: minden olyan baleset, amely a gyermeket, a tanulót az alatt az idő alatt vagy tevékenység során éri, amikor a nevelési-oktatási intézmény vagy a gyakorlati képzés folytatójának felügyelete alatt áll, ide értve az intézményen kívüli gyakorlati képzés során bekövetkezett balesetet is.

A panaszos szülő gyermeke balesetével kapcsolatban kifogásolta az iskola eljárását. A beadvány szerint a tanuló testnevelés órán kosárlabdázás közben balesetet szenvedett. A testnevelőtanár nem látta komolynak a problémát, annak ellenére sem, hogy a tanuló nem tudott állni. Két tanuló kíséretében elengedte a gyermeket, további intézkedést nem látott szükségesnek. Ezt követően a tanuló osztálytársai értesítették az osztályfőnököt, aki anélkül, hogy a gyermeket látta volna, a két gyermekkel gyalog hazaküldte. Ezután vitte el a szülő a helyi baleseti osztályra, ahonnan már mentő szállította át a megyei kórházba. Mint az orvosi kezelés során kiderült, a gyermek térdkalács-törést szenvedett, műtétre került sor.

Nyilatkozatában az igazgató tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy a levélben leírtakat az igazgatóhelyettes kivizsgálta, az ügyben érintetteket meghallgatta. Tájékoztatása szerint az érintett tanuló testnevelésórán megsérült. A sérülés körülményei és a gyermek sérült térdének az állapota az órát tartó testnevelő szerint nem volt súlyos, nem tartotta szükségesnek az orvosi beavatkozást, mentő hívását. A testnevelő a sérülést mindennaposnak, enyhének ítélte meg, ezért kísértette a sérültet két társával az osztálytermükbe. A tanuló közben úgy döntött, hogy hazamegy a két kísérő kislánnyal, amit jeleztek az osztályfőnöknek, aki ezt engedélyezte. Sajnálatosan a sérült kislány nem jelezte azt, hogy olyan fájdalmai vannak, ami komolyabb beavatkozást igényelne. Az igazgató nyilatkozata szerint a tanuló osztályfőnöke helytelenül járt el akkor, amikor hazaengedte a tanulót. Az intézményből tanítási idő alatt csak szülői kérésre vagy szülői felügyelettel lehet elmennie egy tanulóknak. Rendkívüli esetben - szülői kérés hiányában - az iskola elhagyását csak az igazgató vagy az igazgató-helyettes(ek) engedélyezhetik.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, valamint a tanórai és egyéb foglalkozások, a kollégiumi foglalkozások rendjét.

Az intézményvezető tájékoztatása szerint az intézmény helyi szabályai szerint a tanulók csak szülői kérésre vagy szülői felügyelettel mehetnek el az iskolából, illetve rendkívüli esetben - szülői kérés hiányában - az iskola elhagyását az igazgató vagy az igazgató-helyettes(ek) engedélyezhetik. Az iskola honlapján megtalálható házirend az igazgató nyilatkozatával megegyező szabályt foglal magában. A házirend az iskolai élet minden szereplője számára – így a tanulók és a pedagógusok számára is – kötelező érvényű szabályokat tartalmaz.

A fentieknek megfelelően az osztályfőnök azon döntése, hogy szülői kérés hiányában nem az intézményvezetőhöz vagy helyetteséhez küldte a tanulókat engedélyért, hanem maga döntött úgy, hogy a sérült tanuló két másik tanuló kíséretében hazamehet, sértette az intézmény házirendjét.

Annak ellenére, hogy az intézményvezető nyilatkozata szerint a tanuló nem mondta, hogy fájdalmai vannak, az osztályfőnök a tanulót nem egyedül, hanem két másik tanulóval együtt engedte el az iskolából. Ez arra enged következtetni, hogy az osztályfőnök nem egyszerű balesetnek, hanem súlyosabb sérülésnek gondolta a tanuló állapotát.

Az intézményvezető nyilatkozata alapján nem tudtuk megállapítani, hogy a baleset kivizsgálása során a fentieknek megfelelően járt-e el az intézmény. Az igazgató nem mellékelte a balesetről készült jegyzőkönyvet sem, amit a szülő állítása szerint nagy késéssel kapott csak meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet fenti rendelkezése szerint minden tanuló- és gyermekbalesetet követően meg kell tenni a szükséges intézkedést a hasonló esetek megelőzésére. Az intézményvezető nyilatkozata semmit nem tartalmaz azzal összefüggésben, hogy ez miként teljesült intézményükben.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel, és megállapítottuk, hogy a tanuló osztályfőnöke megsértette a házirend rendelkezéseit, mikor attól eltérő módon engedélyezte a tanuló távozását az iskolából.

Megállapítottuk továbbá, hogy a balesetet követően a jegyzőkönyvet - a jogszabály fenti rendelkezésétől eltérően - nem adta át az intézmény a szülőnek, csak annak kérésére, időbeli csúszással.

A fentiekre tekintettel azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben a házirend rendelkezéseit a pedagógusok is betartsák az intézményben. Kezdeményeztük továbbá, hogy az intézményvezető intézkedjen annak érdekében, hogy a balesetmegelőzés, valamint a jövőben előforduló tanulói balesetek esetén a baleset kivizsgálása, adminisztrálása során a jogszabályok rendelkezéseit maradéktalanul tartsák be az intézményben.

Az intézmény tájékoztatott arról, hogy kezdeményezésünket elfogadták, a balesetből adódó tanulságokat, a házirend vonatkozó rendelkezéseit a tantestület nevelési értekezleten megtárgyalta. Tekintettel arra, hogy az intézmény kezdeményezésünket elfogadta, az ügyet lezártuk. (38/2014/OJBIT, 201/2014/OJBIT)

Az iskolai élet visszatérő problémája a tanulók tanóra zavarására alkalmas tárgyainak elvétele a pedagógusok által. Ezen esetek vizsgálata során a tulajdonhoz való alkotmányos jog sérelme merülhet fel. Az Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezetének XIII. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdonhoz fűződő jog alkotmányos alapjog. Amennyiben a tanuló az iskolában magánál tart egy tárgyat, akkor tulajdonjogából eredő egyik részjogosítványát gyakorolja.

A köznevelési törvény 25. §-ának (3) bekezdése szerint a házirend előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését. A házirend az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel. Az említett korlátozás azonban nem jelent teljes körű, általános felhatalmazást. Fontos látni, hogy e jogszabályhely alapján az iskolák nem tilthatnak ki tetszőlegesen mindenféle, a tanuláshoz nem szükséges tárgyat. Álláspontunk szerint napjainkban a mobiltelefon olyan használati eszköz, amelyet az emberek – így a tanulók is – rendszeresen hordanak, folyamatosan használnak, és maguknál tartanak szinte mindig. A fent idézett rendelkezés alapján az iskola azért tiltja vagy korlátozza, illetve köti feltételhez egy tárgynak az iskolába történő behozatalát, hogy ezzel saját kárfelelősségét csökkentse. A jogszabály céljából következik, amennyiben a tanuló a házirend előírásának ellenére a tárgyat az iskolába beviszi, annak bevitelét nem jelenti be, illetve a dolgot nem kívánja a megőrzőben elhelyezni, attól még nem sújtható a dolog elvételével vagy bármely más fegyelmező intézkedéssel.

Egy tanulói panasz szerint egy pedagógus elvette mobiltelefonját, és azt a tanóra végén a kérésére sem adta vissza. A nevelési-oktatási intézményekben a pedagógus joga és kötelezettsége, hogy a tanítás zavartalanságát biztosítsa. Ennek keretében, amennyiben a rend másképpen nem biztosítható, elveheti a tanulóktól azt a zavaró eszközt, amely megakadályozza, hogy a tanuló vagy társai a tanulásra koncentrálhassanak. Ez az intézkedés a tulajdonjog jogszerű korlátozásának minősül. Figyelemmel kell lenni azonban a jogkorlátozás céljára. Mivel a cél az, hogy a tanuló ne mással, hanem az órai anyaggal foglalkozzon, a korlátozás – a dolog elvétele – is csak addig terjedhet, amíg ez a cél fennáll. Ez a gyakorlatban azt jelenti, mihelyt az órának vége, a cél megszűnt, a dolgot vissza kell adni, ilyenkor a pedagógus a tanuló tulajdonában lévő tárgyat nem tarthatja többé magánál. Más szankcióval, úgymint fegyelmező intézkedésekkel és fegyelmi eljárással kell a tanulót a jogkövető magatartásra rábírni. A tanulót ugyanis a dolog jogos birtokosának kell tekinteni, akit a Ptk. szerint megillet a birtokvédelem azokkal szemben, akik őt birtokától jogalap nélkül megfosztják. A tanórát zavaró helyzet megszüntetése és a többi tanuló tanuláshoz való jogának védelme jogalapot biztosít a dolog elvételére. Azonban amint ez az állapot megszűnt, (azaz a legkésőbb a tanóra végén) a pedagógus jogalap nélkül birtokolja a dolgot és a Ptk. szerint köteles azt a birtoklásra jogosultnak, ebben az esetben a tanulónak kiadni. Amennyiben ezt nem teszi meg a pedagógus, rosszhiszemű birtokossá válik, és felelős lesz minden olyan, a dolgot érintő kárért, ami a jogosultnál nem következett volna be. (106/2014/OJBIT, 217/2014/OJBIT)

Szintén az iskolai élet során jelentkeznek a tanulók külső megjelenésének szabályozásával összefüggő problémák. A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához tartozik. Ez az Alaptörvényben biztosított alapjog a szabadságjogok körébe tartozik. Lényege, hogy az emberi személyiség szabad kibontakozásának jogát biztosítja, ugyanakkor a legtöbb alapjoghoz hasonlóan, ez az alapjog sem korlátozhatatlan.

Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Ennek alapján tehát alapjog korlátozása csak törvényben történhet. A köznevelési intézményekben folyó élet speciális viszonyait törvényi szinten a köznevelési törvény szabályozza. Az iskola világában érintett alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt itt találhatók.

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait. A házirend tehát tartalmazza a diákok kötelelességeiről szóló fejezetet. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelelességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozzák meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített kötelelességeken túl az iskola házirendje további tanulói kötelelességeket írjon elő.

Egy intézményvezető beadványában intézményük házirendjének egy rendelkezésével kapcsolatban kérte segítségünket. A köznevelési törvény diákok külső megjelenésével, öltözködésével kapcsolatos előírásainak alapja az, hogy a köznevelési intézmény köteles felügyeletet biztosítani a kiskorú tanulók felett, és ennek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről. Mindebből következik, hogy a külső megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos iskolai előírások kizárólag e cél érdekében születhetnek, hiszen, ha nem ezt a célt szolgálnák, akkor törvényi felhatalmazás nélkül, indokolatlanul korlátoznák a tanulók önrendelkezési jogát. Ezek alapján az iskola saját belső normáiban (pl. pedagógiai program, házirend) csak a törvényi korlátozás kifejtését, konkretizálását végezheti el, új indokokat nem alkothat.

Az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek; vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Szakképzés során természetesen a munkavédelmi, illetve higiéniai előírások betartatása is jogszerű, hiszen ezek a szabályok nem is csak a tanulókra vonatkoznak, hanem mindenkire, aki az adott jellegű tevékenységgel foglalkozik. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem jogszerű azonban az az előírás, amely csak azért ír elő a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó szabályokat, hogy ezzel "egyneműsítse" a tanulókat, hiszen nincs olyan törvényes cél, amely ezt megkövetelné. Szintén jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályoknak mögöttes fegyelmezési célja van. A köznevelési intézményben történő fegyelmezésnek a köznevelési törvényben rögzített más eszközökkel kell történnie. Az iskolai házirend szabályai a közoktatási törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Esztétikai követelményeknek, ízlésbeli elvárásoknak való meg nem felelés azonban álláspontunk szerint nem vonhat maga után hátrányos következményeket: fegyelmező intézkedéseket vagy súlyosabb esetben fegyelmi büntetést.

A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére. Általánosságban elmondható, hogy ezen szabályokon az sem változtat, ha a vonatkozó szabályzatot a tanulók és a szülők is aláírták.

A fentieknek megfelelően az iskola házirendjében a tanuló testi épségének megőrzése érdekében szabályozhatja a külső megjelenést. A házirend szabályainak betartása és betartatása pedig az iskola minden tanulójának és dolgozójának kötelessége. Álláspontunk szerint a tanulók esetleges sérüléséért való felelősséget a szülő nem vállalhatja át abban az időben, míg a tanuló az iskolában tartózkodik, és a felügyelete az intézmény feladata és kötelessége. (26/2014/OJBIT)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című fejezete XI. cikke kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. §-ának rendelkezése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve az első szakképzettség megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzszolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A köznevelés intézményrendszerének első állomása az óvoda. A köznevelési törvény 49. §-a szerint az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Az óvodába a gyermek - e törvényben foglalt kivétellel - harmadik életévének betöltése után vehető fel. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti, a gyermekek felvétele folyamatos. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre.

Az óvodai jogviszony megszűnésének eseteit is részletesen szabályozzák a jogszabályok. 2014. szeptember elsején lépett hatályba a köznevelési törvény 53. §-ának (1) bekezdése, mely szerint megszűnik az óvodai elhelyezés, ha

- a) a gyermeket másik óvoda átvette, az átvétel napján,
- b) a jegyző a szülő kérelmére engedélyt adott a gyermek óvodából történő kimaradására,
- c) a gyermeket felvették az iskolába, a nevelési év utolsó napján.

A szülő arról érdeklődött, hogy óvodás korú gyermekét eltanácsolhatják-e a körzeti óvodából, ahová felvételi követelmény volt a gyermek bejelentett érintett kerületbeli tartózkodási helye, ha a második óvodai tanévben másik budapesti kerületbe terveznek költözni. A panasz beérkezésekor a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (továbbiakban: közoktatási törvény) 74. § (1) bekezdés volt a hatályos rendelkezés, mely szerint megszűnik az óvodai elhelyezés, ha

- a) a gyermeket másik óvoda átvette, az átvétel napján;
- b) a szülő írásban bejelenti, hogy gyermeke kimarad, a bejelentésben megjelölt napon;
- c) az óvodai elhelyezést fizetési hátralék miatt az óvodavezető - a szülő eredménytelen felszólítása és a gyermek szociális helyzetének vizsgálata után - megszüntette, a megszüntetés tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedésének napján;
- d) a gyermeket felvették az iskolába, a nevelési év utolsó napján;
- e) a gyermeket nem vették fel az iskolába, annak a nevelési évnél az utolsó napján, amelyben a nyolcadik életévét betölti.

(2) Megszűnik az óvodai elhelyezés akkor is, ha a gyermek a jogszabályban meghatározottnál igazolatlanul többet van távol az óvodai foglalkozásokról.

(3) Az (1) bekezdés b)-c) pontjában és a (2) bekezdésben foglaltak nem alkalmazhatók, ha a gyermek a gyámhatóság intézkedésére vették fel az óvodába, továbbá, ha a gyermek e törvény 24. §-ának (3) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben. Az (1) bekezdés c) pontjában, valamint a (2) bekezdésben foglaltak nem alkalmazhatók akkor sem, ha a gyermek hátrányos helyzetű.

A fentiek értelmében amennyiben a gyermeket az óvoda felvette, úgy - sem a korábbi, sem a szeptember 1-jétől hatályos szabályok szerint - a lakóhely, tartózkodási hely változása miatt a jogviszonyt nem szüntetheti meg egyoldalúan. (408/2014/OJBIT)

Minden évben sok kérdés, beadvány érkezik hivatalunkhoz a tankötelezettség kezdetével kapcsolatban. A nehézséget általában az okozza, hogy a szülők úgy érzik, jogosultak megítélni gyermekük iskolába lépéshez szükséges fejlettségét, ám a jogszabályok nem a szülőre telepítik e döntés meghozatalát.

A köznevelési törvény 45. §-a alapján Magyarországon - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelelessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részesül ellátásban, és ezt követően válik tankötelelessé. A tankötelezettség kezdetéről

- a) az óvoda vezetője,
- b) ha a gyermek nem járt óvodába, az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság,
- c) az óvoda, az iskola vezetője vagy a szülő kezdeményezésére az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság dönt.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 21. §-a következőképp szabályozza a tankötelezettség megállapításával összefüggő eljárást.

(1) A tankötelezettség megkezdésének feltétele a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megléte, annak igazolása. A gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének jellemzőit az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló kormányrendelet határozza meg.

(2) Az óvoda a tanköteles életkorba lépéskor a gyermek fejlettségével kapcsolatban

a) amennyiben a gyermek elérte az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, ezt igazolja,
b) dönt a hatodik életévét augusztus 31-ig betöltő gyermek óvodai nevelésben való további részvételéről,

c) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából, ha

ca) a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettsége egyértelműen nem dönthető el a gyermek fejlődésének nyomon követéséről szóló óvodai dokumentumok alapján,

cb) a gyermek nem járt óvodába,

cc) a szülő nem ért egyet az a) pont szerint kiállított óvodai igazolással vagy a b) pont szerinti döntéssel, vagy

d) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából annak eldöntésére, hogy az augusztus 31-ig a hetedik életévét betöltött gyermek részesülhet-e további óvodai nevelésben.

(3) A gyermeke iskolába lépéséhez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szülő is kezdeményezhet szakértői bizottsági vizsgálatot.

(4) Az iskola igazgatója a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szakértői bizottság vizsgálatát kezdeményezheti, ha

a) a szülő nem ért egyet a (2) bekezdés a) pontja szerint kiállított óvodai igazolással vagy a (2) bekezdés b) pont szerinti döntéssel, és arról az iskola igazgatója tudomást szerez, feltéve hogy a kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést,

b) szükséges a gyermek sajátos iskolai nevelésben-oktatásban való részvételéről dönteni és arra az óvoda javaslatot tesz, vagy a szülő kéri, és e kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést.

A hozzánk forduló szülő gyermeke őszele töltötte be a hatodik életévét, az óvónök véleménye szerint iskolaérett, míg a szülő szívesen tartaná még egy évet az óvodában. A szülő arra kérdezett rá, hogy a gyermeke iskolaérettségéről milyen óvodai dokumentumokból győződhet meg. A fentieknek megfelelően a szülő tehát nem dönthet úgy, hogy gyermeke nem tanköteles, a fent vázolt esetekben ennek eldöntése érdekében a szakértői bizottság vizsgálatát kezdeményezheti. Abban az esetben, ha a gyermek tankötelezettségének beálltáról az óvoda vagy a szakértői bizottság döntést hozott, úgy nincs lehetőség arra, hogy az óvodában maradjon további egy évig. A 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (továbbiakban: Infotv.) személyes adatokkal összefüggő, korábban már ismertetett rendelkezéseinek megfelelően az óvodában keletkezett - a gyermek fejlődésének nyomon követéséről szóló - óvodai dokumentumokat, melyek a gyermekkel kapcsolatos személyes adatokat tartalmaznak, a gyermeke törvényes képviselője jogosult megtekinteni. (161/2014/OJBIT)

Az óvodáskor végére elért fejlődés jellemzőit az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet VI. fejezete határozza meg részletesen.

A tankötelezettség végével kapcsolatos kérdések is gyakran merültek fel hivatalunknál. A köznevelési törvény 45. §-a szerint Magyarországon - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A tankötelezettség a tanuló tizenhatodik életévének betöltéséig tart. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.

Az átmeneti rendelkezések között a törvény azokra vonatkozó szabályokat tartalmaz, akik esetén a szakértői bizottság döntése a köznevelési törvény hatályba lépése előtt született. E törvény 97. §-a alapján azok a tanulók, akik tanulmányaikat az iskolai nevelés-oktatás kilencedik évfolyamán a 2011/2012. tanévben vagy azt megelőzően kezdték meg, tankötelezettségük azon tanítási év végéig tart, amelyben a tizennyolcadik életévüket betöltik vagy sikeres érettségi vizsgát vagy szakmai vizsgát tettek. Azon sajátos nevelési igényű tanulók tankötelezettsége, akik esetében a szakértői és rehabilitációs bizottság e törvény hatálybalépése előtt a tankötelezettség huszadik életévükig történő meghosszabbításáról döntött, annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a huszadik életévüket betöltik.

Egy gyógypedagógiai intézménybe járó 16 éves gyermek kapcsán a szülő kérte a tankötelezettség meghosszabbítását. Az intézmény tájékoztatásunkat kérte azzal összefüggésben, hogy engedélyezhető-e a hosszabbítás, mivel a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma már elérte a 210 órát, ezért esetében felmerült a jogviszony megszüntetésének kötelezettsége. A kérdéskörrel kapcsolatban tájékoztattuk a beadványozót a tankötelezettség végével összefüggő jogszabályi rendelkezésekről. Az igazgató tankötelezettség meghosszabbításáról szóló döntését a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján hozza meg. Az igazolatlan mulasztásokkal kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost, hogy annak következményei eltérnek a tanköteles és a nem tanköteles tanulók esetén. Így előzetesen arról kell a szakértői bizottság véleményének tükrében döntést hozni az intézményvezetőnek, hogy a tankötelezettség meddig tart. A tanulói jogviszony megszüntetésére csak akkor kerülhet sor a jogszabályi előírások betartásával, ha a tanuló már nem tanköteles. (180/2014/OJBIT)

Az iskolai jogviszony számos eleme okoz gondot a mindennapokban, így már a jogviszony létesítése is sok kérdést vet fel a gyakorlatban. A köznevelési törvény 50. §-a szerint a tanuló - beleértve a magántanulót is - az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt.

Egy panaszos szülő kisebbik gyermeke felvételét kérte abba az iskolába, ahol nagyobbik gyermeke tanul. Az iskola azonban túljelentkezésre hivatkozással elutasította a felvételi kérelmet. A szülő a jelentkezés kapcsán jelezte, hogy a településre fognak költözni, de egyelőre még jelenlegi lakóhelyük szerepel a lakcímkártyán. A szülő fellebbezéssel élt az elutasító döntéssel szemben a tankerületnél, de a fellebbezést helyhiányra hivatkozással elutasították, annak ellenére, hogy a nagyobbik testvér már az iskolában tanul és a szülő maga pedig a településen dolgozik. A köznevelési törvény szerint az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). Álláspontunk szerint abban az esetben, ha a jelentkezéskor a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye nem az iskola körzetében volt, úgy felvételi kérelmének elutasítása nem sértett oktatási jogokat. Tájékoztatjuk továbbá a szülőt arról, hogy amennyiben állandó lakcímük megváltozása hivatalos okmányaikban is megjelenik, gyermeke jelentkezését ismételten benyújthatja a kötelező felvételt biztosító iskolába, és kérelmének elutasítása esetén lehetősége van jogorvoslattal élni. (401/2014/OJBIT, 299/2014/OJBIT)

Középfokú intézményekbe történő jelentkezés során a felvételre vonatkozó szabályok betartása képezi gyakran vizsgálatunk tárgyát. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 27. §-a szerint, ha a középfokú iskola felvételt hirdet, a felvételi kérelmekről

- a) az általános iskolai tanulmányi eredmények (a továbbiakban: tanulmányi eredmények), vagy
- b) középiskola esetén a tanulmányi eredmények és a központilag kiadott egységes feladatlapokkal megszervezett írásbeli vizsga (a továbbiakban: központi írásbeli vizsga) eredménye, vagy
- c) középiskola esetén a tanulmányi eredmények, a központi írásbeli vizsga és a szóbeli vizsga eredményei

alapján dönthet. A tanulmányi eredmények alatt kizárólag a középfokú iskolába felvételiző tanuló általános iskolai tanulmányait igazoló bizonyítványában, félévi értesítőjében (ellenőrzőjében) szereplő osztályzatait, minősítéseit kell érteni. A tanulmányi eredményekbe a magatartás és szorgalom értékelése, minősítése nem számítható be.

Több 8. osztályos szülő nevében kérték állásfoglalásunkat, mivel a szülői értekezleten a szülők között vita alakult ki azzal kapcsolatban, hogy a szóbeli vizsgát tartó intézmények bekérhetik-e az oda jelentkező tanulótól az ellenőrző könyvet, különösen arra való tekintettel, hogy a szabályoknak megfelelően a felvételi értékelésébe nem számítható bele a magatartás és szorgalom jegy, a 8. félévi érdemjegyek pedig már közlésre kerültek az iskolának megküldött jelentkezési lapon. Egyéb tekintetben (intő/dicséret/hiányzások/szülő-iskola üzenetei) az információk nem relevánsak a tanuló felvétele ügyében. A panasz szerint ennek ellenére gyakorlat, hogy a szóbelire az iskolák bekérik az ellenőrzőt. A szülők tájékoztatásunkat kérték arra vonatkozóan, hogy jogszerűen kérheti-e az iskola a szóbelin az ellenőrző könyvet, ha az nem szerepel az iskola előzetesen, hivatalosan megjelent felvételi tájékoztatójában. További kérdésük, hogy amennyiben jogosan

kérheti az iskola az ellenőrző könyvet, milyen következménye lehet annak, ha a felvételiző nem viszi magával a szóbeli vizsgára. Lehet-e ennek az a következménye, hogy elutasítják, vagy a szóbelire adott pontszámaiba beleszámítják, esetleg azt nullára értékelik. A minősítésben, osztályzatokban megjelenő tanulmányi eredményeket az intézmény százalékokká, pontokká számítja át, mely pontszám, illetve százalékos adat a felvételtől szóló döntés alapját képezi. Ezért ezen adatok ellenőrzésétől, a bizonyítvány, illetve az ellenőrző megsemmisítésétől az intézmény nem tekinthet el. Az eljárás tisztességessége, az esélyegyenlőség biztosítása olyan alapelvek, melyeket a felvételi eljárás során tiszteletben kell tartani. Nem mentesül az intézmény ellenőrzési kötelezettségétől akkor sem, ha elmulasztotta ezt feltüntetni a felvételi tájékoztatójában. (84/2014/OJBIT)

Gyakran előfordul, hogy a tanuló tanulói jogviszonyát egy másik intézményben folytatja, különböző okokból átjelentkezik. A tanulói jogviszony keletkezése az új intézményben a fenti szabályok szerint történik ilyenkor is. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés n) pontja alapján a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. E törvény 50. §-a szerint a tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. Az 53. § (2) bekezdés a) pontja szerint pedig megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. A tanulói jogviszony megszűnése a korábbi intézményben az átjelentkezés során a törvény erejénél fogva következik be a felvételt követő adminisztratív aktus során, a hozzánk érkező panaszok tükrében azonban kiderül, hogy mégis okozhat gondot.

A panaszos gyermeke másik iskolába jelentkezett át költözés miatt. Már egy hónapja az új helyre járt, amikor a szülőt arról informálta az iskola, hogy a korábbi intézmény nem jelentette ki a gyermeket a köznevelési információs rendszerben, hanem továbbra is állományban tartja. A korábbi iskola igazgatója azzal indokolta eljárását, hogy a tanuló náluk gyermekvédelmi támogatásukra tekintettel kapott térítésmentesen tankönyvet, amit azonban az iskola az intézményváltás során nem kapott vissza. Továbbá álláspontja szerint a szülőnek kell kiíratnia a tanulót. A fentiek alapján abban az esetben, ha egy másik iskola a tanulót átvette, tanulói jogviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik, ennél fogva igazolatlan órái ebben az intézményben nem gyarapodhatnak. A tankönyvekkel kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy a tankönyvek visszaszolgáltatásának kötelessége abban az esetben áll fenn, ha a normatív tankönyvtámogatás kedvezményében a tanuló iskolától történő tankönyvkölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása útján részesült. (253/2014/OJBIT)

A tanulói jogviszony a tanulmányi követelmények teljesítésével folyamatosan, évfolyamról évfolyamra halad, a tanulmányi követelmények nem teljesítése esetén viszont évfolyamismétlésre köteles a tanuló. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szerint a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a

tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.

Az évismétlés iránti kérelmet a szülő iskolaváltás miatt kérte, olyan módon, hogy az év végi eredményei ne kerüljenek be a bizonyítványba. A szülő annak lehetőségéről kért tájékoztatást, hogy szülőként van-e joga gyermeke évismétlését kérni, annak ellenére, hogy a tanuló tanulmányi eredménye alapján nem áll bukásra. Tájékoztattuk a beadványozót a fentiekről, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény alapján a szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal. (321/2014/OJBIT)

2015. január 1-jétől e tekintetben változik a jogszabály, az iskola magasabb évfolyamán megszűnt a szülői kérésre történő évfolyamismétlés lehetősége.

A tanulmányok idejének megrövidítése is lehetséges a köznevelési törvény rendelkezései szerint. Az 57. § (3) bekezdése alapján a tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

Egy szülő gyermeke osztálya kapcsán érdeklődött annak lehetőségéről, hogy osztályszinten van-e lehetőség rövidebb idő alatt teljesíteni egy adott év tantárgyi követelményeit. A jelenleg 11. osztályos gyermek iskolája ugyanis megszűnik, ezért az egész osztály szeretné rövidebb idő alatt teljesíteni a 11. és a 12. évfolyamot. Tájékoztattuk, hogy e lehetőség egyéni jogként nyert megfogalmazást a jogszabályban, és az iskola igazgatójának engedélyéhez kötött. Amennyiben azonban az igazgató ezt nem engedélyezi, úgy nem történik oktatási jogsérelem. (480/2014/OJBIT)

A tanulói jogviszonnyal kapcsolatos döntésekre hatással lehet egyfelől a tankötelezettség vége, másfelől a nagykorúság elérése. A köznevelési törvény 46. § (8) bekezdése szerint nagykorú és cselekvőképes tanuló esetén e törvénynek a szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Ha e törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály a szülő, a szülői szervezet vagy a szülők képviselője részére kötelezettséget vagy jogot állapít meg, nagykorú tanuló esetén a kötelezettségek teljesítése, a jogok gyakorlása a tanulót - az iskolaszékbe történő delegálás kivételével -, a diákönkormányzatot, a tanulók képviselőjét illeti meg vagy terheli. Ha a nagykorú tanuló önálló jövedelemmel nem rendelkezik és a szülővel közös háztartásban él, a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a tanuló tanulmányi kötelezettségének teljesítésével és a fizetési kötelezettséggel járó iskolai, kollégiumi döntésekről a szülőt is értesíteni kell.

A fentiekről tájékoztattuk a pedagógust, aki egyik tanítványa ügyében kérte tájékoztatásunkat, mivel a tanuló a 2014/2015-ös tanévben iskolát szeretne váltani. A tanuló szeptember 30-án töltötte be 18. életévét. A gimnáziumot 2011-ben kezdte meg, ezért a pedagógus információi szerint még a tanév végéig tanköteles. Kérdésként merült fel, hogy a nagykorúsággal kell-e a szülő beleegyezése az iskolaváltáshoz. (436/2014/OJBIT)

A panaszos a nagykorú tanulókra vonatkozó eltérő szabályozással kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. A szülő érdeklődése arra vonatkozott, hogy jogszerűen jár-e el a középfokú oktatási intézmény, amikor a felnőtt korú tanulókat nem engedik ki lyukas órákon az oktatási intézményből. A fenti rendelkezések ismertetése mellett tájékoztattuk a panaszost arról, hogy a nagykorú tanulókra egyebekben ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint kiskorú társaikra, a házirendben foglaltaknak megfelelően kell eljárniuk. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdésének megfelelően ugyanis az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet, a tanórai és egyéb foglalkozások, a kollégiumi foglalkozások rendjét. E rendelet 4. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. A fentiek alapján javasoltuk a hozzánk fordulónak, hogy tanulmányozza az iskola helyi szabályait, az abban foglaltak szerint kell eljárni a felnőtt korú tanulóknak is. (484/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének b) pontja szerint a tanuló joga, hogy válasszon a pedagógiai program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül.

Szülők jelzéssel éltek hivatalunknál, mivel elégedetlenek voltak a gyermekük iskolájában matematikát tanító pedagógus munkájával. Levelükben szakmai és módszertani hiányosságokat jeleztek a pedagógussal kapcsolatban. Tájékoztatásuk alapján a tanulók teljesítménye ebből kifolyólag osztályszinten nagyon gyenge, többségük magánúton korrepetálásra szorul. A szülők jelezték a problémát az osztályfőnöknél, de nem történt semmi az ügy érdekében. A szülők arról kértek tájékoztatást, hogy milyen lehetőségeik vannak arra, hogy a tanulók átkerüljenek egy másik pedagógushoz. A köznevelési törvény fenti rendelkezésének megfelelően a pedagógusválasztás joga a tanulók számára kizárólag azokon a területeken biztosított, ahol ezt a pedagógiai program lehetővé teszi. A köznevelési törvény 69. § (1) bekezdés b) pontja alapján a köznevelési intézmény vezetője - az önálló költségvetéssel nem rendelkező intézmény vezetője kivételével - gyakorolja a munkáltatói jogokat a köznevelési intézményben foglalkoztatottak felett. A fentieknek megfelelően pedagógusok feladatainak meghatározása az intézményvezető munkáltatói jogkörébe tartozó kérdés. E döntése nem sért oktatási jogokat akkor sem, ha a szülők nemtetszésével találkozik. (519/2014/OJBIT, 455/2014/OJBIT)

A tankötelezettség teljesíthető iskolába járással vagy magántanulóként. A köznevelési törvény 45. §-a kimondja, hogy a tankötelezettség iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként teljesíthető.

A magántanulói jogviszony kétféle módon jöhet létre, szülői kérésre vagy a sajátos nevelési igényű tanulók, illetőleg tartós betegség miatti otthoni gyógykezelés alatt álló tanulók esetében szakértői, szakorvosi vélemény alapján.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet rendelkezik a magántanulói jogviszony másik esetéről is. A 75. § (3)-(4) bekezdése kimondja, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadói feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító, a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait.

Eszerint, ha a tanuló nem szülői kérésre, hanem szakértői, szakorvosi vélemény alapján lesz magántanuló, úgy az intézmény vezetőjének semmiféle mérlegelési lehetősége nincs, feladata a magántanulói jogviszony adminisztrálása, valamint a tanuló felkészítésének megszervezése.

Amennyiben azonban a szakértői vélemény szerint a tanuló tankötelezettségét kizárólag iskolába járással teljesítheti, úgy ez mind az intézményvezetőt, mind a szülőt kötelezi.

A szülő szerint gyermeke magatartásával - hiperaktivitásának megfelelően - voltak problémák a tanév során, többször keveredett tanulók közötti konfliktusba. Szeptemberben ennek elszenvedőjeként két nagyobb tanuló megverte, hasi zúzódásai keletkeztek. Az esetet követően a szülő elmondása szerint nem történt felelősségre vonás. Novemberben egy osztálytársával alakult ki szóváltás, melynek során a tanuló megrúgta a gyermeket. Az eset után az intézményvezető azt közölte a szülővel, hogy a gyermek közveszélyes, és nem járhat iskolába. A gyermekjóléti szolgálat közreműködésével végül megoldódott ez a helyzet. A szülő rendszeresen érdeklődött gyermeke iránt az intézményben. Beadványa szerint februárig nem volt újabb gond vele. Ekkor azonban egy osztálytársa megrúgta, ebből ismételt verekedés alakult ki. Ezt követően az intézményvezető határozatában a gyermeket magántanuló jogviszonyba helyezte 2014. március 3-tól április 7-ig.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokból kiderült, hogy a tanuló az illetékes szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemény szerint sajátos nevelési igényű, hiperaktív figyelemzavarral, akinek kijelölt iskolája a panasszal érintett iskola, ahol tankötelezettségét kizárólag iskolába járással teljesítheti.

Az illetékes tankerületi igazgató nyilatkozatában tájékoztatott, hogy az igazgatói döntés körülményeiről konzultált az intézményvezetővel. Megbeszélést folytatott továbbá több alkalommal a szülővel is. A tankerületi igazgató a fő gondot az érintett tanuló gyógyszeres

kezelésének elmaradásában látja. Arról is tájékoztatott, hogy a határozatban megállapított idő lejárta után a tanuló ismét elkezdett iskolába járni, ám rövidesen – egy dührohamot követően – a szülő hazavitte, és az iskolába járást nem biztosította. Tájékoztatása szerint a pszichológus a gyermeket megvizsgálva, illetve a szakvéleményeket áttekintve újabb vizsgálatot javasolt és jelezte, hogy véleménye szerint a gyermek számára valószínűsíthetően eltérő tantervű iskolába irányítás jelenthet megoldást. Tájékoztatásában a tankerületi igazgató nem tért ki a magántanulói státuszt elrendelő intézményvezetői határozat jogszerűségére, a panaszban leírt bántalmazásokkal összefüggésben az intézmény felügyeleti kötelezettségének megvalósulására sem.

Amennyiben a szakértői vélemény szerint a tanuló tankötelezettségét kizárólag iskolába járással teljesítheti, úgy ez mind az intézményvezetőt, mind a szülőt kötelezi. A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítottuk, hogy a panaszos tanuló magántanulói státuszba helyezését elrendelő határozat sértette a tanuló oktatási jogait, ezért ajánlással fordultunk a tankerületi igazgató mint az intézmény fenntartójának képviselője felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben a magántanulói státusz a jogszabályban szabályozottaknak megfelelően jöhessen létre az érintett iskolában, továbbá hogy a sajátos nevelési igényű tanulók tankötelezettségének szabályozása során az intézményben ne térjenek el a tanulóra vonatkozó - szakértői véleménybe foglalt - előírásoktól. Ajánlásunk arra is kiterjedt, hogy a tanulói bántalmazások megakadályozása érdekében az intézményben fokozott figyelmet fordítsanak a tanulók felügyeletére. Javasoltuk továbbá, hogy amennyiben felmerül a lehetősége annak, hogy a tanuló nem a számára leginkább megfelelő intézményben folytatja tanulmányait, úgy a jogszabályban előírt eljárási rendben kezdeményezzék állapotának felülvizsgálatát. A tankerületi igazgató ajánlásainkat elfogadta, és annak érvényesülése érdekében megtette a szükséges intézkedéseket. (195/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 55. § (2) bekezdése kimondja, hogy a magántanulót - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulóként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. A magántanuló az igazgató előzetes engedélyével vehet részt a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon.

Egy magántanuló az iskola eljárásával kapcsolatban azt sérelmezte, hogy az iskola vezetése nem engedélyezi számára az iskolába való bejárást, holott ő betegség miatt lett magántanuló. Kérésére tájékoztattuk a fenti szabályokról. (120/2014/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése szerint osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól.

A tanuló azzal kapcsolatban kért információt, hogy kötelezhető-e osztályozó vizsga letételére a betegség miatt magántanulói státuszba került tanuló, ha a dolgozatokat a többi tanulóval együtt megírja, és ezáltal elegendő jegyet kap, hogy lezárhassák a tantárgyából. Kérdésével kapcsolatban

tájékoztatottuk, hogy tekintettel arra, hogy a fentiek szerint a magántanulót a kötelező foglalkozások alól fel kell menteni, a rendelet 64. §-a értelmében osztályozó vizsgát kell tennie. (615/2014/OJBIT)

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (továbbiakban: Nat.) kimondja, hogy a Nat. a kerettantervek az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai feladatainak elvi, tartalmi és szemléleti alapjait, a közvetítendő műveltség fő területeit és tartalmait, a nevelő-oktató munka nemzeti köznevelésről szóló törvény 5. § (1) bekezdés b)-c) pontjában foglalt szakaszainak, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési feladatait határozza meg, megteremtve ezáltal a köznevelés tartalmi egységét.

Sok esetben fordulnak hozzánk szülők azt kifogásolva, hogy mit és hogyan oktatnak az iskolában. A Nat.-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok érvényesülését a tartalmi szabályozás következő szintjét jelentő, a pedagógiai munka szakaszainak sajátosságaihoz igazodóan készült kerettantervek biztosítják.

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendeletben (a továbbiakban: kerettantervi rendelet) a kiadott kerettantervek többek között az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak egy vagy két (jellemzően két) évfolyamonkénti követelményeit, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló kötelező, továbbá az ajánlott időkeretet az egyes iskolatípusok és nevelési-oktatási szakaszok szerint határozzák meg.

Egy beadványozó azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy szülőként betekinthet-e az osztálynapló órákat nyilvántartó részébe, illetve, amennyiben betekinthet, és jelentős eltérést tapasztal a nyilvános tanmenettől, akkor azt hol és milyen formában jelezheti. Sérlemelte továbbá, hogy a naplóban vezetett tanmenet egyezik ugyan az előírt tanmenettel, de a gyermek füzeteiben már eltérés mutatkozik. A felmerült kérdésben egyeztetünk a tanügyi igazgatási kérdésekkel foglalkozó Főosztállyal, ennek alapján a következőkről tájékoztattuk a beadványozót. Az Infotv. 3. § 5. pontja alapján levezethető, hogy a pedagógusok által a tanórai foglalkozásokról az órarendnek megfelelően vezetett osztálynapló haladási naplórésze közérdekű adatnak tekinthető, azon az elvi alapon, hogy az iskola állami feladatot lát el, és a napló ezen része a közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett nem személyes adatokat tartalmaz. A feltett kérdés tekintetében a Főosztály álláspontja szerint a haladási naplórész az intézmény szakmai munkájával összefüggő dokumentum, míg az osztálynapló értékelő naplórésze nem nyilvános személyes adatokat tartalmaz. A kerettantervi rendelet az iskola helyi tantervébe a kerettanterveket tanév szerinti tagolásban építi be és kiegészíti az iskola helyi sajátosságai alapján. A két évfolyamos kerettantervi szakaszokra meghatározott nevelési és fejlesztési feladatokat az iskola oly módon köteles beépíteni a helyi tantervébe, hogy az adott tanévben az adott kétéves kerettantervi szakasz fejlesztési feladatainak arányos elvégzését, továbbá az adott kétéves kerettantervi szakaszhoz meghatározott tartalmi követelmények arányos elsajátítását valósíthatja meg. Az iskola a helyi tanterve elkészítése során a tantárgyi kerettantervek tematikai egységeiben meghatározott óraszámokat

legfeljebb 10%-kal csökkentheti. A fentiekből következik, hogy a kerettantervi rendeletben kiadott kerettantervek összevetése a tényleges tanórai haladással nem teszi lehetővé a tantárgy tartalmában történő haladás megítélését.

A köznevelési törvény 69. § (2) bekezdése értelmében a köznevelési intézmény vezetője felel a pedagógiai munkáért. A köznevelési intézmény vezetője a pedagógiai munkáért való felelőssége körében szakmai ellenőrzést indíthat az intézményben végzett nevelő és oktató munka, egyes alkalmazott munkája színvonalának külső szakértővel történő értékelése céljából. Mindezek alapján tájékoztattuk a panaszost, hogy a haladási naplóban történő adminisztrációt és a tényleges órai haladással kapcsolatos problémákat is elsősorban az igazgatóval kell egyeztetni. (42/2014/OJBIT)

Egy szülő gyermeke osztályfőnökének oktatási módszereivel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Beadványában kifejtette, hogy a pedagógus a tanórákat más, nem az adott tantárgyhoz kapcsolódó tevékenységekkel, például iskolai műsorok próbájával, illetve a tanulók magatartásának hosszas elemzésével tölti ki. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése. A pedagógus munkáját, fent leírt kötelességeinek teljesítését az intézményvezető jogosult ellenőrizni. (524/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 5. § (4)-(5) bekezdése szerint az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot a Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) biztosítja, amely meghatározza az elsajátítandó műveltség tartalmát, valamint kötelező rendelkezéseket állapít meg az oktatásszervezés körében, így különösen a tanulók heti és napi terhelésének korlátozására. A Nat.-ban foglaltak érvényesülését a kerettantervek biztosítják. Az egyes iskolatípusokban és oktatási szakaszokban a kerettantervek tartalmazzák a nevelés és oktatás céljait, a tantárgyi rendszert, az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak egy vagy két évfolyamra vonatkozó követelményeit, továbbá a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait, és meghatározzák a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló kötelező, valamint az ajánlott időkeretet.

Egy alternatív módszerű általános iskola tanulójának szülője kérte hivatalunk segítségét az iskola pedagógiai munkájával kapcsolatban, mivel a nem megfelelő felkészítés miatt gondot jelent gyermeke átjelentkezése másik köznevelési intézménybe. A panaszos előadta továbbá, hogy mikor ez irányú szándékáról tudomást szereztek, az intézmény pedagógusai javasolták, hogy a gyermek magántanulói státuszban folytassa tanulmányait.

A köznevelési törvény 9. § (8) bekezdése kimondja, hogy az alternatív óvodák, iskolák az általuk készített és az oktatásért felelős miniszter által jóváhagyott óvodapedagógiai programban, kerettantervben meghatározottak szerint készítik el pedagógiai programjukat. Az alternatív óvodapedagógiai programban, az alternatív iskolai kerettantervben lehet meghatározni az általános szabályoktól eltérő, sajátos, az adott intézményben az iskolában oktatott tananyagot, követelményeket.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatát maradéktalanul teljesítse. A beadványozót tájékoztattuk, hogy intézmény működésével kapcsolatban tapasztalt visszasságokat a kormányhivatal felé jelezheti. (479/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 34. §-a alapján ugyanis a kormányhivatal legalább két évente végzi az egyházi, magán köznevelési intézmény és a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmény fenntartói tevékenységének törvényességi ellenőrzését, amelynek eredményéről értesíti a költségvetési hozzájárulást folyósító szervet.

Egy szülő gyermeke egész napos iskolai oktatásban történő úszásoktatásának elmaradása miatt kérte segítségünket. Tájékoztattuk, hogy a Nat. kimondja, hogy a köznevelési törvényben foglalt kivételekkel az iskola a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében szervezi meg. A heti öt órából legfeljebb heti két óra a Nat. Testnevelés és sport műveltségterületében jelzett sporttevékenységekre (úszás, néptánc, közösségi és más sportjátékok, szabadtéri sportok, természetjárás, kirándulás), vagy - az iskola lehetőségeinek és felszereltségének megfelelően - különféle más sporttevékenységekre fordítható (hagyományos magyar történelmi sportok, mozgásos és ügyességi játékok, csapatjátékok). A köznevelési törvény 27. § (11a) bekezdése pedig a mindennapi testnevelésóra alóli kivételként megfogalmazza, hogy amennyiben a testnevelésóra keretében megvalósított úszásoktatás infrastrukturális feltételei a nevelési-oktatási intézményben nem állnak rendelkezésre, akkor heti egy alkalommal legfeljebb két testnevelésórát egy tanítási napon összevonva lehet megszervezni. Álláspontunk szerint a mindennapos testnevelés megszervezésének kötelezettsége, és ezen belül az úszásoktatás megszervezésének lehetősége nem érinti az egész napos iskolai (kifutó rendszerben iskolaotthonos) oktatási formát, a kettő nem zárja ki egymást. (486/2014/OJBIT)

Egy szülő beadványában azt sérelmezte, hogy gyermeke a téli szünetre verstanulást kapott házi feladatként. Tájékoztattuk, hogy a Nat. az 5-8. évfolyamra vonatkozó követelmények között előírja a szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézését, egyebek között Petőfi Sándor: János vitéz című művének részleteit. A házi feladatokkal kapcsolatban a jogszabályok nem tartalmaznak konkrét előírásokat. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (5) bekezdésének b) pontja szerint az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. (6/2014/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szóvegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

Több szülő fordult hivatalunkhoz pedagógusok értékelési módszereivel kapcsolatos panaszával. A beadványozókat tájékoztattuk hivatalunk az iskolai értékeléssel kapcsolatban kialakított álláspontjáról. (155/2014/OJBIT, 333/2014/OJBIT, 375/2014/OJBIT, 493/2014/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell. A szülő ugyanis csak akkor tudja gyermeke nevelésével kapcsolatos feladatait ellátni, ha megismerheti teljesítményét, ellenőrizheti azt. (315/2014/OJBIT)

Az év végi, félévi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának azonban korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. A köznevelési törvény 26. §-a alapján nyilvánosságra kell hozni a pedagógiai programot.

Sérelmesnek érezte egy szülő, hogy hetedik osztályos gyermeke első félévben szerzett osztályzatát a második félévre írták be, ezzel rontva az esélyeit a továbbtanulás során is beleszámító év végi osztályzatánál. A szülőt tájékoztattunk arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. Így amennyiben létezik szabály arra vonatkozólag, hogy a I. félévben szerzett érdemjegyet a pedagógus beírhatja-e a II. félévre, azt

intézményük pedagógiai programjából ismerheti meg, mely dokumentum nyilvános és megismerhető. Amennyiben a pedagógiai programban megfogalmazott értékelési szempontok között megengedő választ talál kérdésével kapcsolatban, úgy a pedagógus eljárása jogszerű. Ha ez a szabály tiltja az ismertetett eljárást, úgy jogorvoslással élhet a fenntartónál. (58/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Hivatalunktól az iránt érdeklődött egy szülő, hogy testnevelés tantárgyból kaphat-e igazolt sportoló gyermeke elégtelen osztályzatot. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 54. §-a szerint az érdemjegyek és osztályzatok a következők: *a*) a tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1), *b*) a tanuló magatartásának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2), *c*) a tanuló szorgalmának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2). Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített vagy felzárkóztatásra szorul. Felhívtuk a panaszos figyelmét arra, hogy a sportolók vonatkozásában a testnevelés tantárgy értékelésével kapcsolatban nem tartalmaz kivételt a jogszabály. Tájékoztattuk a szülőt továbbá, hogy a köznevelési törvény 55. § (1) bekezdése alapján az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére – kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére – felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi. Az igazgató a tanulót kérelmére mentesítheti a készségtárgyak tanulása alól, ha azt egyéni adottsága vagy sajátos helyzete indokoltá teszi. Az iskolában - kivéve, ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik - az igazgató a tanulót a szülő kérelmére felmentheti az általános iskolában tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól. (239/2014/OJBIT)

Több panasz érkezett hivatalunkhoz az elektronikus napló működési hiányosságai és az ebből fakadó információhiány miatt. Az egyik ügy kapcsán az értékeléssel kapcsolatos tájékoztatás, az érdemjegyek rögzítése és az elektronikus napló vezetésének pontatlansága miatt ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójának képviselője felé.

A panaszos gyermeke 12. osztályos tanuló. A beadvány szerint az érettségi vizsgák megkezdése előtt másfél héttel hozták a tudomásukra, hogy a tanuló év végi matematika osztályzatát elégtelenben fogják megállapítani. A 2013/14-es tanévben a tanuló félévi érdemjegye matematika tantárgyból elégséges volt. A második félévtől (kb. február hónap közepétől) a digitális napló nem állt rendelkezésre az intézményben. Az iskolában két ún. próbaérettségit írtak a gyerekekkel, egyet decemberben (erre elégségest kapott a tanuló), egyet pedig márciusban, erről utólag tudta meg a szülő, hogy ez a nagydolgozat volt az ún. „kisérettségi”. Ez elégtelenre sikerült. Közben egyetlen értesítést kapott arról a háromnegyedéves értékelés keretében (a papíralapú ellenőrzőbe csak ezek az értékelések kerülnek be, jegyek nem), hogy gyermeke „bukásra áll matematikából, a próbaérettségije egyes lett”. Majd a tavaszi szünet előtt néhányan újabb dolgozatot írtak javítási céllal, és a tavaszi szünet utánra a szaktanár előre jelzett még egy javítási lehetőséget, amelyre az érintett tanuló a tavaszi szünetben fogadott matematikatanár segítségével készült. A szünet utáni első tanítási napon a dolgozat megírása előtti percekben a szaktanár közölte, hogy nem javíthat, mert az intézmény vezetője azt mondta, hogy akinek a legutóbbi kisérettségije elégtelen lett, az nem mehet érettségire, tehát év végén elégtelent kap. Ezután a szülő beszélt az intézményvezetővel, aki megerősítette, hogy nincs több javítási lehetősége a tanulónak, annak ellenére, hogy a szaktanár nem erről tájékoztatta őt, és az osztályozó konferencia sem zajlott még le.

Az ügyben indított vizsgálatunk során a tankerületi igazgató nyilatkozatát kértük, aki az igazgató megkérdezése után tájékoztatott arról, hogy az intézményvezető elmondása szerint az érintett tanuló teljesítménye matematika tantárgyból évek óta elmaradt a gimnáziumi követelmények teljesítésétől. A 11. évfolyam során például 17 jegyből 7 elégséges és 10 elégtelen volt. Így félévkor és év végén is megbukott. 2013 augusztusában javítóvizsgát tehetett. Mivel az osztályfőnök is és a matematika tanár is támogatta, az osztályközösséggel léphetett a 12. évfolyamba. A tanárnő pozitív motivációként - az alapvető ismeretek hiányában is - félévkor elégséges osztályzatot adott. A tanuló ennek ellenére a 12. évfolyamon a 11 jegyből 8 alkalommal teljesített elégtelenre.

A tájékoztatással kapcsolatban az intézményvezető elmondta, hogy az iskola Taninform által működtetett e-napló szolgáltatása február végén finanszírozási problémák miatt hirtelen megszűnt. A szülők számára az e-napló csak kiegészítő lehetőség. Az SZMK ragaszkodott az ellenőrző könyv használatához, tehát a hivatalos, alapvető tájékoztatást ez a dokumentum képezi. Az igazgatónő szerint az érintett tanuló - a helyi szokásokkal ellentétben - nem írta be önmaga a jegyeit az ellenőrző könyvébe, nem tájékoztatta a szüleit. A szülők ellenőrző könyvben történő tájékoztatása sem volt teljesíthető a II. félévben, mivel a tanuló nem adta át azt osztályfőnökének. Mindezek ellenére az intézményvezető szerint a szülő a 12. évfolyam ideje alatt nem kereste sem fogadó órán, sem telefonon a szaktanárt, osztályfőnököt. Az osztályfőnök két alkalommal küldött figyelmeztetést az elégtelen teljesítménnyel kapcsolatban. (A nyilatkozathoz ezeket nem mellékeltek, az sem derült ki, hogy a tanulót vagy a szüleit figyelmeztette az osztályfőnök.)

A tankerületi igazgató nyilatkozata szerint az intézmény pedagógiai programjában az érdemjegyek súlyozása a következő módon szerepel. „A témazáró érdemjegye hangsúlyos osztályzat.” Az iskola évfolyamvizsga szabályzata szerint: „A diák tanévközi teljesítménye adja az érettségi osztályzat kétharmadát, míg a fennmaradó egyharmadot az évfolyamvizsga eredménye teszi ki. Az évfolyamvizsgák minősítésénél az iskola pedagógiai programjában

elfogadott értékelés százalékos arányait kell alkalmazni: jeles: 91 — 100 %; jó: 76 — 90 %; közepes: 56 — 75 %; elégséges: 41 — 55 %; elégtelen: 0 — 40 %.“ Az intézményvezető tájékoztatása szerint a próbaérettségi dolgozatok évfolyamvizsgának számítanak.

A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, összevetettük a jogszabályok rendelkezéseivel. A vizsgált kérdések a panasz alapján a következők voltak.

Valós-e a panaszban azon állítása, hogy a digitális napló nem tartalmazta naprakészen a tanulók érdemjegyeit.

Az intézményvezető a tankerületi igazgató számára készített nyilatkozatához mellékelte az elektronikus napló másolatát, illetve egy kézzel készített jegyzetet a tanuló jegyeiről. E kettő nem fedi egymást, nem állapítható meg, hogy a kézzel – az ellenőrző személyi adatokat tartalmazó fénymásolt lapjára – írt érdemjegyek egyebekben hol szerepeltek, hiszen az elektronikus naplóban nem találtuk nyomát mindegyiknek, illetőleg az egyezés nem volt megállapítható a kettő között.

Tájékoztatást kértünk arról is, hogy milyen érdemjegyekkel rendelkezett a tanuló, és ezek - a pedagógiai program szabályai alapján - milyen súllyal esnek számításba az év végi osztályzat megállapításakor, valamint hogy a pedagógiai programban szabályozottak szerint mit jelent és milyen értékelési relevanciával bír az intézményükben az ún. próbaérettségi.

A fentiek szerint csatolt dokumentumok alapján nem olvasható ki pontosan, hogy milyen teljesítményt nyújtott a tanuló, így megállapítottuk, hogy az érdemjegyek adminisztrálása pontatlan. A súlyozással kapcsolatban a hivatal részére küldött nyilatkozatában szerepel az információ, hogy a témazáró dolgozatok érdemjegye hangsúlyos osztályzat, valamint, hogy a diák tanévközi teljesítménye adja az érettségi osztályzat kétharmadát, míg a fennmaradó egyharmadot az évfolyamvizsga eredménye teszi ki. Ám a csatolt melléklet alapján – annak pontatlan, vázlatos jellege miatt – a súlyozás nem követhető nyomon. (A pedagógiai program szövegében szereplő meghatározások is pontatlanok, ennél fogva jogilag nem értelmezhetőek, hiszen a köznevelési törvény szóhasználata szerint az osztályzat a tanuló félévi, év végi teljesítményét jelöli. Az a szabály sem értelmezhető a pedagógiai programban, hogy a diák tanévközi teljesítménye adja az érettségi osztályzat kétharmadát, csak abban az esetben, ha az érettségi osztályzaton a tanév végi osztályzatot értjük, ám a kettő nem azonos.)

Tájékoztatást kértünk továbbá arról is, hogy kinek a döntése volt a tanuló további javítási lehetőségektől való megfosztása.

Az intézményvezető levele szerint valamennyi tanuló az évközi jegyei alapján került értékelésre. Az érintett tanuló esetében is ez történt. Javító dolgozatok írása egyetlen diák számára sem volt lehetséges.

Vizsgálatunk során tanulmányoztuk az intézmény házirendjét is, melynek 3.7 pontja szabályozza, hogy minden tanuló kötelessége, hogy ellenőrző könyvének épségét megőrizze, a tanórákra magával vigye, érdemjegyeit a szaktanárral egyeztetve beírja.

E kötelesség megszegése fegyelmező intézkedések alkalmazásának alapja lehet, ám a tanuló kötelességszegése miatt nem maradhat el a napló pontos vezetése, hiszen így ez marad a szülő egyetlen lehetősége gyermeke teljesítményének ellenőrzésére. A panaszos és az intézmény között létrejött konfliktus elmélyülése is megelőzhető lett volna, ha a tanuló érdemjegyeinek dokumentálása pontos, és azt a szülő bármikor megtekintheti.

Eljárásunk során vizsgáltuk a „próbaérettségivel” kapcsolatos információkat is. A tankerületi igazgató nyilatkozata ugyanis azt tartalmazta, hogy az intézményvezető tájékoztatása szerint a „próbaérettségi” dolgozatok évfolyamvizsgának számítanak. A szülő azonban arról tájékoztatott, hogy tudomása szerint ez nem így van. Mivel az intézmény pedagógiai programja alapján az évfolyamvizsga szigorú eljárási keretek között zajlik, melynek során van lehetőség az elégtelen írásbeli eredmény javítására, szükségesnek tartottuk tisztázni ezt a kérdést. Az intézményvezető kérésünkre arról tájékoztatott, hogy az évfolyamvizsga matematika tantárgyból 10. évfolyam során kerül teljesítésre (ahogy ez a pedagógiai programban is szerepel). A 12. évfolyamon írt matematika „próbaérettségi” – mivel az egész évfolyamot érinti – évfolyamszintű vizsga, de nem évfolyamvizsga. Az intézményvezető által adott tájékoztatás és a pedagógiai program szabályai alapján a „próbaérettségi” dolgozattal összefüggésben nincsenek kötelező eljárási szabályok, a javítási lehetőség elmaradása így nem sért oktatási jogokat.

A vizsgált ügyben a panaszos és az intézmény, illetve tankerület álláspontja számos kérdésben ellentmondó volt, ezekkel kapcsolatban a tanuló oktatási jogainak sérelmét nem állapítottuk meg. Továbbá a tanuló érdemjegyeinek vizsgálata arra a megállapításra vezetett, hogy azok többsége elégtelen volt, így év végi elégtelen osztályzata, illetve javítóvizsgára kötelezése sem sérti az oktatási jogait.

Megállapítottuk ugyanakkor, hogy az érdemjegyek rögzítése, az elektronikus napló vezetése az érintett tanuló vonatkozásában nem volt pontos, ezért azzal az ajánlással fordultunk az intézmény fenntartójának képviselője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a jövőben az érdemjegyek rögzítése az elektronikus naplóban pontos, naprakész legyen. A fenntartó ajánlásunkat elfogadta. (255/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontja alapján tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) 34-35. §-a szabályozza a független vizsgabizottság előtti vizsga költségvonzatát. E rendelkezés az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatás intézmény, az önkormányzat, az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások közé sorolja a független vizsgát, és kimondja, a független vizsga díját tantárgyanként kell megállapítani úgy, hogy tantárgyanként a vizsgadíj összege nem lehet magasabb, mint az adott évre érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) 3,75%-a.

Abban az esetben, ha a pedagógus értékelése mögött a tanulókkal szembeni elfogultság lehetősége merült föl, az általános tájékoztatás mellett informáltuk a hozzánk fordulókat a független vizsgabizottság előtti vizsgázás lehetőségéről. (71/2014/OJBIT, 406/2014/OJBIT, 413/2014/OJBIT, 604/2014/OJBIT, 104/2014/OJBIT, 375/2014/OJBIT, 396/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdésének e) pontja alapján a fenntartó ellenőrizheti a köznevelési intézményben a szakmai munka eredményességét, tehát az intézmény fenntartója végezheti el a pedagógusok munkájának szakmai ellenőrzését. (155/2014/OJBIT, 326/2014/OJBIT)

A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A köznevelési törvény 37. § (1)-(2) bekezdése alapján eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. E szabályokról a hozzánk fordulókat minden esetben tájékoztattuk. (262/2014/OJBIT, 263/2014/OJBIT)

Egy tanulási nehézségekkel küzdő gyermek édesanyja fordult hivatalunkhoz. Gyermeké történelem tantárgyból megvalósult évközi, év végi értékelése, valamint javítóvizsgálata körülményeinek tisztázását kérte, valamint a tankerület eljárásának egyes elemeit kifogásolta. A beadványban a szülő sérelmezte, hogy a szakértői véleményben előírtak nem valósulnak meg maradéktalanul gyermeke oktatása során, szerinte nem kapja meg az előírt óraszámot a fejlesztés során. Vizsgálatunk során a tankerületi igazgató az intézményvezető megkérdezését követően arról tájékoztatót, hogy a tanuló szövegértési gondokkal küzd, amelyet az intézmény a szakvéleményben leírtak szerint a tanórákon figyelembe vesz. Ezen kívül a tanuló heti 2 óra fejlesztést kap, és kapott az előző tanévben, melyet fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, logopédus, inkluzív nevelés okleveles tanára végzettséggel rendelkező szakember tart. A fejlesztés mind időtartamban, mind tartalmában megfelel a szakvéleményben javasoltaknak, ezen kívül az iskolában több időpontban van lehetőség arra, hogy a tanuló egyéb felzárkózási foglalkozásokon részt vegyen. A panaszos elmondása szerint a tanév során az e-napló nem volt naprakész, ezért nem tudta követni gyermeke osztályzatait. Ellenőrzője korábban eltűnt, kapott újat, de az így kialakult zavar miatt valós képet az ellenőrző sem tükrözött. A tankerület vezetője nyilatkozatában közölte, hogy az e-napló használata a 2012/2013-as tanév második félévében még csak próbaüzemben működött az iskolában, nem volt hivatalosnak tekinthető. Erről a szülők is kaptak tájékoztatást. Hivatalos dokumentum a tanuló értékeléséről az osztályozónapló és az ellenőrző könyv volt. Ha a tanuló elvesztette az ellenőrzőjét és újat kapott, abba minden addig megszerzett jegyét beírta az osztályfőnök. Az osztálynapló bejegyzései szerint számtalan esetben hiányzott a tanuló ellenőrzője, így csak a naplóba kerültek be az érdemjegyek és a szaktanári figyelmeztetők. Az osztályfőnök rendszerint egyeztetette az ellenőrzőket a napló adataival, pótolva a hiányosságokat. A panaszos elmondása szerint a tanuló félévkor is megbukott történelemből, ekkor a szülő bement az iskolába, és beszélt a pedagógussal. A tanuló a második félév során folyamatosan készült, de csak elégtelen érdemjegyet kapott. A pedagógussal májusig nem tudta a szülő felvenni a kapcsolatot, ekkor a pedagógus elutasító volt, szerinte már késő volt bármit tenni. A panasz szerint a szóbeli számonkérésre vonatkozó szakértői javaslattal kapcsolatban a pedagógus azt mondta a szülőnek, hogy nem volt ideje a tanulót szóban feleltetni, „így járt”. Az igazgatót is megkereste a problémával, de ő nem tett érdemi intézkedést, javasolta, hogy a

gyermek tanuljon a javítóvizsgára. A fenntartó képviselője arról tájékoztatott, hogy a szülői értekezleten és tanári fogadóórákon kívül a szülőnek lehetősége lett volna a szaktanárral, osztályfőnökkel, intézményvezető-helyettesel, intézményvezetővel felvenni a kapcsolatot a tanév során bármikor, előre egyeztetett időpontban. Nem valós a szülőnek az az állítása, hogy megkereste az intézményvezetőt a problémával. Nem életszerű az sem, hogy a történelemtanárt májusig nem tudta elérni, hiszen a pedagógus nem volt tartósan távol. A szülő a tanév utolsó heteiben kereste meg a történelemtanárt. Ekkor a tanulónak a félévi bukása után hat elégtelen és egy közepes érdemjegye volt, melyekből a szaktanár nyilatkozata alapján két szóbeli felelet, két órai munka (ami szintén szóbelinek vehető) és két írásbeli dolgozat volt. A fent leírtak azt bizonyítják, hogy a szaktanár figyelembe vette a nevelési tanácsadó javaslatát, mely szerint indokolt az írásbeli dolgozatnak szóbeli felelettel való kiegészítése. A panaszos szerint a javítóvizsgával kapcsolatban több sérelem is érte gyermekét: csak véletlenül tudta meg, hogy a tételek, amikből fel kell készülnie, a portán elérhetők. A pótvizsga napjáról nem kapott tájékoztatást, az iskola honlapjáról értesült. Továbbá amikor a vizsga napján bementek az iskolába, a tanuló csak írásbeli vizsgára volt kiírva. Ekkor az osztályfőnök-helyettes közbenjárására tették lehetővé, hogy másnap szóban vizsgázhasson. Erről a fejlesztőpedagógus is tudott. Az osztályfőnök korábban ígéretet tett, hogy az írásbeli során jelen lesz, és segít a feladatok értelmezésében, de a vizsga napján nem volt az iskolában. Valamint előadása szerint a gyermeke számára kedvezményként előírt hosszabb idő csak 5 perc volt, és mivel az írásbelin nagyon gyenge teljesítményt ért el, a szóbeli felelet után rögtön közölték vele, hogy megbukott.

A tankerületi igazgató nyilatkozatában kifejtette, hogy a tanuló a történelem tantárgy követelményeit a tanév során nem teljesítette, így a nevelőtestület javítóvizsga letételére utasította. A tanév végén, bizonyítványosztáskor minden tanuló átvehette a bizonyítványát, benne a záradékkal, illetve a javítóvizsgára utasított tanulók a felkészüléshez segítséget nyújtó tematikával. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 73. §-ának (3) bekezdése szerint a szülőnek 15 napon belül lehetősége lett volna, hogy kérje, hogy gyermeke független vizsgabizottság előtt vizsgázhasson, de ezt nem tette. Az intézményvezető tájékoztatása szerint, nem valós az a szülői állítás, miszerint a tételek a portán voltak elérhetőek. A javítóvizsga pontos időpontját a szokásos módon, az iskola hivatalos honlapján, illetve a bejáraton tette közzé az intézmény augusztus második felében. A javítóvizsga első napján az írásbeli vizsgák zajlottak. Az írásbeliken minden tanulónak biztosítottak elegendő időt, mindegyikük addig írhatta, míg el nem készült a dolgozattal, tekintettel arra, hogy a javítóvizsgán általában tanulási nehézséggel küzdő tanulók vesznek részt. Elképzelhetetlen az, hogy az osztályfőnök megígérte volna, hogy az írásbeli során jelen lesz, és segít a feladatok értelmezésében, hiszen erre nincs lehetősége. A feladatok tartalmilag és formailag megfeleltek a szövegértési nehézséggel küzdő tanuló tudásának számonkérésére. Az írásbeli teljesítménye 20 %-os, elégtelen lett. A dolgozat értékelése után, másnap szóbeli vizsgára került sor. Erre akkor is sor került volna, ha azt a szülő, illetve az osztályfőnök-helyettes nem kéri, hiszen minden olyan tanulónak, akinek teljesítménye nem érte el az elégséges szintet, lehetőséget ad az iskola, hogy írásbeli feleletét szóbelivel egészítse ki. A javítóvizsgák után a nevelőtestület döntött a tanuló továbbhaladásáról, a döntés értelmében az 5. évfolyamot ismételni kötelek. Az intézményvezető tájékoztatása szerint a tanulókat az egyes tantárgyakból minden esetben a teljesítménye alapján értékelik, döntéseik során a tanuló érdekét veszik figyelembe, és nem mosták össze a tanuló teljesítményét a magatartásával. Az

intézményvezető megállapítása szerint a javítóvizsgán szabálytalanság nem történt, az iskola a jogszabályok szerint szervezte meg és bonyolította le.

A panasz további elemei az ügyben illetékes tankerület eljárásának egyes lépéseivel kapcsolatosak. A beadvány szerint a javítóvizsgát követően a szülő szeptemberben benyújtotta jogorvoslati kérelmét a tankerülethez. Ennek nyomán a tankerület az eljárás során kijelölt egy gimnáziumot, ahol a tanuló független vizsgabizottság előtt adhatott számot tudásáról. 2013 októberében a tanuló sikeres vizsgát tett, erről szóban, helyben tájékoztatták, de írásban nem kapott semmit. Az iskolát a tanuló, a szülők informálták a történetekről, de nem történt semmi. Az iskola állítólag nem kapott hivatalos értesítést a tanuló helyzetét illetően, és arról tájékoztatta a szülőt, hogy amíg ez nem érkezik meg, nem tehet semmit. A szülő folyamatosan érdeklődött. A szülő állítása szerint novemberben a tankerület igazgatója behívta, és elmondta, hogy jogással egyeztettek, és kiderült, hogy határidőn túl nyújtotta be a fellebbezését, így nem is indulhatott volna el a tankerület eljárása. Azt is elmondta, hogy a tanulót nem tudnák visszatenni az eredeti osztályába, mert nincs hely, és a többi 6. osztályban sincs hely az évfolyamon. De ha elmegy másik iskolába, ott megoldható, hogy 6.-os legyen. Szerintük a tanuló jelen osztályába (5. A) jól beilleszkedett. A szülő sérelmezte a tankerületnél azt is, hogy nem kapott tájékoztatást a tanév vége előtt, hogy gyermeke esetlegesen meg fog bukni. Ezért a tankerület ekkor bekérte a tanuló ellenőrzőjét. A szülő sérelmezte, hogy a teljesített vizsga ellenére hosszú ideig nem született döntés. A fenntartó képviselőjének nyilatkozata semmiféle tájékoztatást nem tartalmazott a fenntartó fentiekben ismertetett, panaszolt eljárásával kapcsolatban. Arról tájékoztatott csupán, hogy a tanuló jelenlegi osztályában tanító pedagógusok véleménye szerint a tanuló az új osztályába beilleszkedett, az osztálytársai befogadták, tanulmányai megfelelőek. Elmondása szerint az intézményvezető törekszik az ügy békés rendezésére, de jogilag megalapozatlannak és a tanuló szempontjából hátrányosnak tartaná, ha a tanuló a hatodik évfolyamba kerülne, tekintettel arra, hogy a tanévből hosszú idő telt el. A fenntartó az intézménynek az értékeléssel, javítóvizsgával összefüggő eljárását, döntéseit megvizsgálta, és azt a jogszabályoknak megfelelőnek találta. Az intézményvezető és a tankerületi igazgató megállapításai több ponton szemben állnak a panaszos állításaival. Erre tekintettel a rendelkezésünkre álló adatok alapján az oktatási jogok megsértését e kérdésekben nem állapítottuk meg. A fenntartói nyilatkozat azonban nem tért ki a beadványnak a fenntartói eljárásra vonatkozó elemeire. Hivatalunk eljárása során nem először tapasztaltuk azt, hogy a tankerület mint intézményfenntartó, ily módon a jogorvoslati kérelem címzettje rosszul értelmezi a fellebbezési jogosultságot, illetve a másodfokú eljárást. Szintén nem első esetben fordult elő, hogy a tankerület a jogszabályok rendelkezéseivel ellentétesen szervez független vizsgabizottság előtti vizsgát tanulók számára. A fentiekre tekintettel azzal az ajánlással fordultunk a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ elnökéhez, tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a tankerületek igazgatói a fellebbezés, illetve a másodfokú eljárás kérdésében megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek, és egyértelműen képesek legyenek megítélni, hogy mi tekinthető jogorvoslati kérelemnek, mi tartozik az érdeksérelem körébe, továbbá melyek a méltányossági döntéshozatal körébe tartozó kérelmek. Továbbá azzal az ajánlással fordultunk felé, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a független vizsgabizottság előtti vizsgák megszervezésére kizárólag a jogszabályok előírásainak megfelelően kerülhessen sor. A panaszost tájékoztattuk

arról, hogy a tankerület eljárásával kapcsolatosan bírósági úton kereshet jogorvoslatot, és igényelheti gyermeke kárainak megtérítését. (70/2014/OJBIT)

Az értékelés kérdésköre nemcsak a tanulók, szülők számára fontos. Több esetben fordulnak hozzánk pedagógusok is értékeléssel, minősítéssel összefüggő kérdéseikkel. A hozzánk forduló pedagógusokat is tájékoztattuk az értékelési autonómia szabályról és annak korlátairól.

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdése szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

Egy pedagógus beadványa szerint az iskolában az osztályfőnöki munkaközösség az igazgató utasítására korábban elfogadta azt, hogy egész jegy .51-től kell megadnia a jobb osztályzatot. Elmondása szerint az iskola pedagógiai programja nem tartalmaz a kerekítésre vonatkozó szabályt. A beadványában előadta, hogy az iskolában megtartott osztályozó értekezleten pattant ki a vita, miszerint egész jegy .50-től a jobb osztályzatot kell adni. Az igazgató kérésére az osztályfőnökök összegyűjtötték azokat a tanulókat, akiket a szaktanárok egész jegy .50-re zártak le, és a nevelőtestülettel egyenként szavaztatták meg a tanulók félévi osztályzatait az értekezleten. Elmondása szerint volt olyan tanuló, akinél addig szavaztattak (ötször, hatszor) amíg a nevelőtestület el nem fogadta a jobb osztályzatot, valahol az alacsonyabbat, volt olyan gyerek is, akinél nem is szavaztak, mert az osztályfőnök nem terjesztette fel. Az intézményvezető a fenti értekezlet eseményeivel kapcsolatban a következő tájékoztatást adta: Az osztályozó értekezleten több esetben vita bontakozott ki a kollégák között arra vonatkozóan, hogy ki, milyen elvek alapján ad osztályzatot a tanulóknak. Az értekezlet a szokásos hangulatban zajlott, kifogással a jelenlévők egyike sem élt. Az osztályfőnökök 1,5; 2,5; 3,5 és 4,5-ös átlagnál általában a gyermekek érdekeit képviselve, a jobb osztályzatot támogatták. A szaktanárok meghatározó számban ezt el is fogadták. A kollégák egy másik csoportja - a szaktanári szuverenitását hangoztatva - nem törekedett kompromisszumra a gyerekek érdekében. A vita lényegét az képezte, hogy a nyolcadikos, továbbtanuló gyerekek érdekében eljárva a nevelőtestület javasolhatja-e „5-ös” átlag esetében, a matematikában érvényes kerekítési szabály szerint a jobb osztályzatot. A problémát kiemelt fontosságúnak tartotta a nevelői közösség, ezért a hiányzókra tekintettel a következő tanítási napon, rendkívüli nevelői értekezlet keretében tovább folyt a kérdéses tanulók érdemjegyeinek megvitatása. A kollégák egységes álláspontként csupán a nyolcadik évfolyam kérdéses eseteiben, a tanulók érdekeire tekintettel javasolták az előnyösebb osztályzat megállapítását. Az eljárással a nevezett tanulók érdekeit kívánták képviselni egy helyi szinten tisztázatlan pedagógiai probléma tekintetében. A panaszos és az

intézményvezető válasza nem fedte pontosan egymást, ugyanakkor az intézményvezető szerint a felső tagozat értekezletéről három kolléga hiányzott, köztük a panaszos is, mert hivatalosan egy továbbképzésen vettek részt. Az intézményvezető tájékoztatott továbbá, hogy a vita rámutatott arra, hogy szükség van a pedagógiai program tanulók értékelésére vonatkozó részeinek pontosítására, a köznevelési törvényben foglalt előírásoknak megfelelően. A beadványban említett 2009-ben kötött megállapodás (.51-től érvényes kerekítés) nem került beemelésre az aktuális pedagógiai programba, így az nem tekinthető irányadónak. Ennek érdekében a következő, aktuális munkaközösség-vezetői értekezleten az erre vonatkozó értékelési javaslatot közösen megfogalmazták. Javaslatukat a szakmai munkaközösségek tagjai megismerték, megvitatták, azokat új, önálló javaslatokkal ki is egészítették. Ezt követően a nevelőtestület tagjaként saját pedagógiai elképzeléseik alapján, március első napjaiban szavaztak a módosításról, majd lefolytatták az érintett szervezetekkel a ratifikációs eljárást, a módosítás elfogadásra került. A helyi pedagógiai program tartalmazza, hogy „a félévi és tanév végi osztályzatok megállapítása kizárólag a szaktanár kompetenciája és felelőssége”. A nevelőtestület nem vonhatja el a szaktanár hatáskörét. A nevelőtestület csak az arra jogosultak által adott osztályzatok alapján dönthet a tanuló magasabb évfolyamra lépéséről, ezt a jogkörét értelemszerűen csak a tanév végén áll módjában gyakorolni. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, akkor a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja. A dokumentumok vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy a nyilatkozatok egyes részletekben ellentmondanak egymásnak, így a rendelkezésünkre álló adatok alapján az oktatási jogok megsértését nem állapítottunk meg. A dokumentumok igazolták azt, hogy egyes tanulók esetében a nevelőtestület vitát folytatott az osztályzat megállapításáról. Az intézményvezető által leírtak alapján azonban a tanulók javára szóló döntés méltányolható annak ellenére, hogy a nevelőtestület döntési jogköre a jogszabályok alapján csak az év végi osztályzat megállapításakor áll fenn. Tekintettel arra, hogy az intézmény saját hatáskörben orvosolta a jogsértést azáltal, hogy az értékeléssel összefüggő szabályt a lefolytatott módosítási eljárást követően helyet kapott az intézmény pedagógiai programjában, kezdeményezés, ajánlás megfogalmazására nem volt szükség. (56/2014/OJBIT)

Mulasztás

A köznevelési törvény szerint Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ezzel összefüggésben a tanuló kötelessége, hogy eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének. A tanuló legfőbb kötelezettsége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon. E kötelezettség elmulasztása különféle következményeket, esetlegesen szankciókat von maga után. E szankciók nagyon

súlyosak lehetnek, nem tanköteles tanuló esetében akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek. Évről-évre sok beadvány érinti a mulasztással összefüggő szabályokat, e témakörben ebben az évben is több alkalommal adtunk tájékoztatást az általános szabályokról.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ezek az esetek a következők: ha a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra, ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja, illetve, ha a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

A hivatkozott rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. A nem megfelelően igazolt mulasztás pedig igazolatlanként regisztrálható.

A rendelet szabályozza továbbá, hogy a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. Ha a pedagógus megítélése szerint a gyermek, a tanuló beteg, gondoskodik a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, és kiskorú gyermek, tanuló esetén a lehető legrövidebb időn belül értesíti a gyermek, a tanuló szüleit. Azt, hogy a gyermek, a tanuló ismét egészséges és látogathatja a nevelési-oktatási intézményt, részt vehet a foglalkozásokon, orvosnak kell igazolnia. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatt bekövetkezett távollét pontos időtartamát is.

A szülő a mulasztások igazolásával kapcsolatban fogalmazott meg kérdéseket és kérte hivatalunk tájékoztatását. A kérdések arra vonatkoztak, hogy ki által kiállított igazolást köteles az iskola elfogadni; mik az igazolás formai elemei; arról, hogy kétség esetén az iskola milyen úton tud meggyőződni az igazolás valóságáról; nagykorú tanuló esetében igazolhatja-e a mulasztást gyermekorvos; továbbá, hogy az orvos szülő jogai tovább terjednek-e az általános szülői jogoknál, pl.: igazolhatnak-e több napot a házirendben előírtánál.

Tájékoztattuk a panaszost, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan.

Amennyiben az igazolások valóságával kapcsolatban megalapozott kétség merül fel, ezeket az intézmény eloszlathatja, az igazolást kiállító orvossal történő kapcsolatfelvétellel meggyőződhet az

igazolás valós tartalmáról. Ezen eljárás szabályait a fentieknek megfelelően a házirendben kell rögzíteni. (86/2014/OJBIT, 232/2014/OJBIT)

Amennyiben a tanuló betegség miatt marad távol a tanítási óráról és az egyéb foglalkozásról, és ezt az intézmény házirendjében foglaltaknak megfelelően igazolja, úgy az nem tekinthető kötelességszegő magatartásnak. Más a helyzet azonban akkor, ha a tanuló hiányzását nem vagy nem a házirendben rögzítetteknek megfelelően igazolja, ebben az esetben ugyanis mulasztása igazolatlan. A házirend sem írhat elő olyan szabályokat, melyek a jogszabályi rendelkezésekkel szemben állnak. (186/2014/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szabályozza az igazolatlan mulasztások jogkövetkezményeit. Eszerint, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételt igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

A szülő panaszában azt sérelmezte, hogy tanköteles gyermeke tanulói jogviszonyát igazolatlan hiányzásaira (129 óra) hivatkozással megszüntették. A szülő elmondása szerint a tanuló igazolatlan mulasztásairól 10 óra után, egy alkalommal kapott jelzést, ezt követően felvette a kapcsolatot az osztályfőnökkel, és jelezte, hogy 1 tanítási nap hiányzásáról tud, azt igazolta volna, de az osztályfőnök azt mondta, majd ő igazolja a megbeszélésük alapján. Legközelebb a tanulói jogviszony megszüntetéséről szóló döntést kapta meg, mert a sokat betegeskedő tanuló igazolásait, melyeket leadott, állítólag az iskola nem kapta meg. A szülőt a vonatkozó jogszabályi rendelkezések mellett tájékoztattuk a jogorvoslat lehetőségéről és eljárásunkról. (9/2014/OJBIT)

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet) foglaltakkal összhangban - értesíti tanuló esetén a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén - gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével - a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és - szükség esetén - a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot - a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével -, valamint ismételten tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot. (400/2014/OJBIT, 222/2014/OJBIT, 241/2014/OJBIT)

Az 51. § (6) bekezdése szerint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke

a) a közoktatási törvény 24. § (3) bekezdése alapján óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén tizenegy nap

b) tanköteles tanuló esetén harminc tanítási óra és egyéb foglalkozás.

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 15. §-a a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezések között kimondja, hogy ha a tanköteles vagy a tankötelezettsége megszűnését követően nevelési-oktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek (személy) a kötelező tanórai foglalkozások tekintetében igazolatlanul mulaszt, a nevelési-oktatási intézmény igazgatójának jelzése alapján a gyámhatóság

a) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott tizedik kötelező tanórai foglalkozás után felhívja az iskoláztatási támogatás jogosultját a b) pontban meghatározott jogkövetkezményre,

b) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után – a jelzés beérkezésétől számított 8 napon belül – kezdeményezi a kincstárnál az ellátás szüneteltetését. (180/2014/OJBIT)

A mulasztáshoz kötődő speciális kérdéskör a késés megítélése és regisztrálása. Ezzel összefüggésben a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (10) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a tanuló a tanórai foglalkozás kezdetére nem érkezik meg, a késést igazolnia kell a házirendben foglalt szabályok szerint. A késések idejét össze kell adni. Amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Az elkéső tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról.

A mulasztások esetén alkalmazott fegyelmező intézkedések, esetleges fegyelmi eljárás, vagy a tanulói jogviszony megszűnése esetén az (igazolatlan) mulasztások mint kötelességszegő magatartásformák kerülnek megítélésre, mely esetben szankciókat állapít meg az intézmény. Az - akár igazolt, akár igazolatlan - mulasztások nagy száma ugyanakkor azt is jelenti, hogy a tanuló nem tudja teljesíteni tankötelezettségét, nem tudja

elsajátítani az előírt tananyagot. Erre tekintettel a jogi szabályozás kiterjed arra is, hogy a tanuló nagyszámú mulasztásai esetén mi a teendő teljesítményének megítélése, azaz értékelése érdekében.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7)-(8) bekezdése szerint, ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen

1) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés b)-c) pontjában meghatározott pedagógiai szakaszban a kétszázötven tanítási órát,

2) a köznevelési törvény 5. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az elméleti tanítási órák húsz százalékát,

3) alapfokú művészeti iskolában a tanítási órák egyharmadát,

4) egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja,

és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a (3) bekezdésben meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamisméltéssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie. (400/2014/OJBIT, 222/2014/OJBIT, 241/2014/OJBIT)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról az állam gondoskodik. Ez alól kivételt jelent az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése. A köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá az egyházi köznevelési intézmény vagy a magán köznevelési intézmény fenntartójával kötött köznevelési szerződés útján látja el. Az óvodai nevelésről a települési önkormányzat intézmény alapítása és fenntartása, vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik.

Köznevelési intézményt az állam, valamint - a köznevelési törvény keretei között - a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát megszerezte. Óvodát települési önkormányzat is alapíthat és fenntarthat.

A köznevelési törvény fogalomhasználatában fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és - e törvényben foglalt esetben a működtetővel közösen - a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

Egy kistélepülésen élő szülő a nyári óvodai ellátással kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól. A településen nincs óvoda, ezért az óvodai ellátást év közben egy másik településen biztosítják a gyermekek számára. A szállítást az óvoda fenntartója szervezte meg, a kíséretet ugyanakkor a lakóhely szerinti település adja. A panaszos szülők főállásban dolgoztak, ezért nem tudták megoldani a négyéves gyermekük napközbeni felügyeletét a nyári időszakban sem. A szülő tájékoztatása szerint kérelemmel fordultak településük önkormányzatához, hogy a nyári időszakban is igényeljék az óvodai ellátást, az óvodába szállítást gyermekük számára. Azonban az önkormányzat elutasította kérelmüket, arra hivatkozva, hogy a nyári időszakban nincs ellátási kötelezettségük. Az önkormányzat indoka szerint egyébként is csak a gyermek nagycsoportos korától kötelesek biztosítani a feltételeket.

A következőkről tájékoztattuk a szülőt. A köznevelési törvény 4. § 19. pontja szerint a nevelési év az óvodában szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszak. E rendelkezés alapján az óvodai ellátást azok számára, aki jogviszonnyal rendelkeznek egy adott óvodában, ebben az időszakban folyamatosan biztosítani kell.

A kötelező óvodai részvétel hatályos szabályozása a közoktatási törvény 24. § (3) bekezdésében fogalmazódik meg. Eszerint a gyermek - ha e törvény másképp nem rendelkezik - abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni. Ez a rendelkezés a gyermek számára jelent kötelezettséget. Ha azonban a szülő úgy kívánja, már a kötelező óvodai életkor előtt kérheti gyermeke felvételét az óvodába. Az óvoda pedig - a köznevelési törvény 49. § (3) bekezdése alapján - köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (kötelező felvételt biztosító óvoda). Amennyiben a gyermek felvételt nyert egy óvodába, akár öt éves kora előtt, akár azt követően, úgy rá ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a többi gyermekre. A fenntartó számára sincs különbség, kötelezettségeit minden óvodába járó gyermekkel kapcsolatban el kell látnia.

A köznevelési törvény 76. § (7) bekezdése alapján a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes települési önkormányzat megtéríti a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodik kísérő személyről a gyermek részére, ha az óvoda a településen kívül található, és az óvodába való utaztatást az önkormányzat nem biztosítja. A fentiek alapján tehát nem szünetelhet az önkormányzatnak azon tevékenysége sem, hogy biztosítsa az utaztatást azon gyermekek számára, akiknek a lakóhely szerint kötelező felvételt biztosító óvodája nem a lakóhelyén található. (395/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény hatálya kiterjed az óvodákat fenntartó önkormányzatokra, az iskolák jelentős része felett fenntartói jogokat gyakorló Klebelsberg Intézményfenntartó Központra, illetve más állami fenntartókra, valamint az egyéb, nem állami, önkormányzati fenntartókra.

Az egyházi és a magán köznevelési intézmények működésére vonatkozóan ugyanakkor sajátos szabályok vonatkoznak. A köznevelési törvény 31. § (1) bekezdése kimondja, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények a köznevelési törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket.

A szülő levelében azt sérelmezte, hogy az iskola augusztus 29-re tette a tanévnyitó mise időpontját, amin a szülő gyermeke nyaralásuk miatt nem tudott részt venni. Annak ellenére, hogy nem kaptak arról tájékoztatást, hogy a részvétel kötelező lenne az említett eseményen, az osztályfőnök igazolást kért a tanulótól az adott napra. A szülő az intézkedés jogszerűségével kapcsolatban kérte hivatalunk álláspontját. A következőkről tájékoztattuk a beadványozót. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni az ünnepek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat.

A köznevelési törvény 23. fejezete tartalmazza az egyházi köznevelési intézmények működésére vonatkozó sajátos szabályokat. A törvény 31. § (1) bekezdése kimondja, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az e törvényben foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. A 32. § (1) bekezdésének f), illetve g) pontja pedig akképp rendelkezik, hogy ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet tartja fenn, az intézmény SZMSZ-ében és házirendjében a vallási közösség tanításával összefüggő viselkedési és megjelenési szabályokat, köteleességeket, jogokat és hitéleti tevékenységet írhat elő. E rendelkezés szerint meghatározott köteleességek megszegése, elmulasztása miatt a gyermek, tanuló és a pedagógus ellen fegyelmi eljárás indítható.

Amennyiben tehát az SZMSZ, illetőleg a házirend előírja a tanévnyitó misén való kötelező megjelenést, úgy akár a legsúlyosabb következménye, fegyelmi eljárás indítása is lehet annak elmulasztásának. (470/2014/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A köznevelési intézmények működésére vonatkozó szabályok között számos olyan rendelkezést találunk, amelyek az oktatási szereplők jogainak érvényesülését garantálják.

Ezek közül egyik legfontosabb a tájékoztatáshoz való jog szabályozása. A tanuló, szülő értesítése, az intézmény tájékoztatási kötelezettsége számos helyen megjelenik a köznevelési szabályok között, néhány esetben az előírt tájékoztatás megléte a döntés érvényességének feltétele. Ám mind a szülők, mind a tanulók jogainak felsorolásánál, általános jelleggel is megfogalmazásra került a tájékoztatáshoz való jog.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontja kimondja, a tanuló joga különösen, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, valamint tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tegyen, továbbá kérdést intézzen az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, a diákönkormányzathoz, és arra legkésőbb a megkereséstől számított tizenöt napon belül - az iskolaszéktől, kollégiumi széktől a tizenötödik napot követő első ülésen - érdemi választ kapjon.

A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) és b) pontja pedig a szülő jogaként fogalmazza meg, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, valamint gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének f) pontja a pedagógus kötelességei között előírja, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről.

A szülő tájékoztatásának egyik legfontosabb területe a gyermeke tanulmányairól, annak értékeléséről történő informálás. Ennek a tájékoztatásnak elsődleges terepe a tájékoztató (ellenőrző), valamint a napló, illetőleg a tanítási év végén a bizonyítvány. E dokumentumok pontos vezetése döntő fontosságú a szülői tájékoztatás szempontjából, de míg a tájékoztató (ellenőrző) vezetésével kapcsolatban nem rendelkezik a jogszabály, addig a napló vezetését a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 101. § (1) bekezdése a pedagógus feladatává teszi. A tanuló egész éves munkájának értékelése, illetve a továbbhaladásával kapcsolatos információk pedig a bizonyítványban jelennek meg, melynek kiadását a hivatkozott rendelet 78. §-a szerint az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Egy panaszos azzal fordult hivatalunkhoz, hogy az általa korábban látogatott köznevelési intézményből átvételét kérte, és egy másik intézmény a panaszost át is vette. Panaszában előadta, hogy a korábban látogatott intézmény ki nem fizetett tandíjára hivatkozva bizonyítványának kiadását megtagadta. A köznevelési törvény 31. § (2) bekezdés c) pontja szerint az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása - írásbeli megállapodásban - fizetési kötelezettséghez köthető, az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszüntetésével kapcsolatosan - írásbeli megállapodásban - az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni. E rendelkezések tartalmazzák, hogy milyen esetekben szűnik meg a tanulói jogviszony. Tájékoztatottuk, hogy a köznevelési törvény 53. § (2) bekezdésének a) pontja szerint megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 78. §-a szerint pedig a tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen

indokkal nem tagadhatja meg. A fenti rendelkezések szerint amennyiben nem volt írásbeli megállapodás a beadványozó vagy törvényes képviselője, illetve az iskola között, úgy a tanulói jogviszony a másik iskolába történő átvétel napján megszűnik, a bizonyítványt pedig az iskola köteles kiadni. (454/2014/OJBIT)

Egy szülő gyermeke értékelésével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Sérelmezte, hogy az e-napló vezetése nem megfelelő, mert olyan időpontokban is bekerültek érdemjegyek, amikor nincs tanítás, vagy egyszerre több érdemjegy is beírásra került. Igazolt távollét esetén vonal található a naplóban, ami gyermeke állítása szerint három darab elégtelent jelent. Jogorvoslati kérelmére a fenntartó kifejtette, hogy az e-naplóban a számonkérés értékelésének beírási időpontja szerepel, ez értelemszerűen eltér a számonkérés időpontjától, így a beadványában megemlített időpontokban beírt érdemjegyek az előző tanórák valamelyikén történt számonkérések eredményei voltak. A fenntartó vizsgálata során megállapította, hogy a gyermek értékelését és osztályzatainak vezetését az intézmény a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, továbbá a hatályos intézményi szabályzatokban foglaltaknak megfelelően végezte az e-naplóban dokumentált módon. A fenntartó válaszában foglaltakat elfogadtuk, az érdemjegyek dokumentálásával kapcsolatban az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg.

A szülő azt is sérelmezte, hogy a tanuló nem kapta meg a bizonyítványát, mikor annak átvételét kérte. A fenntartó szerint a kérdéses időpontban az osztályfőnök aláírása még nem szerepelt a tanuló kilépő papírján, emiatt nem adhatták át számára a tanügyi iroda munkatársai a bizonyítványt. A panaszos e választ azért nem fogadta el, mert az iskola által kiadott bizonyítvány-fénymásolaton szerepelt az osztályfőnök aláírása. E fénymásolatot hivatalunk részére is mellékelte, így megállapítottuk, hogy a fénymásolaton valóban szerepel az osztályfőnök aláírása, ám a fenntartó nem a bizonyítvány, hanem a kilépő papírok vonatkozásában beszélt az aláírás hiányáról. A panasz ezen eleme időközben okafogyottá vált, hiszen a bizonyítvány átvételének lehetőségéről a panaszos tájékoztatást kapott a fenntartótól, és elmondása szerint gyermeke a bizonyítványt átvette. Erre tekintettel az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg.

A szülő azt is sérelmezte, hogy a tanuló dolgozatainak másolatát nem kaphatta meg. A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumokban nincs nyoma annak, hogy a fenntartó vizsgálta volna a panasz azon részét, miszerint az intézmény nem bocsátotta a beadványozó rendelkezésére gyermeke dolgozatait, illetve azok fénymásolatait. A fentiekre tekintettel a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 7. § (8) bekezdésében biztosított hatáskörnél fogva azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a panaszos megkaphassa gyermeke dolgozatainak fénymásolatát. Az intézmény válaszában tájékoztatott, hogy a dolgozatokat a panaszos rendelkezésére bocsátotta. (425/2014/OJBIT)

2014-ben is több panasz érkezett hivatalunkhoz a köznevelési intézmények eltanácsolásnak nevezett gyakorlatát sérelmezve.

Tájékoztatottuk a beadványozókat, hogy álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a

garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatív tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének ezen taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. Az ilyen jellegű igazgatói döntések háttérében gyakran az áll, hogy az iskola nem tartja elegendőnek a rendelkezésére álló pedagógiai eszközöket egy-egy nehezen kezelhető, problémás magatartású tanulóval szemben. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a közoktatási intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azokról a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak. (10/2014/OJBIT, 192/2014/OJBIT, 331/2014/OJBIT)

Egy alternatív módszerű általános iskola tanulójának szülője kérte hivatalunk segítségét az iskola pedagógiai munkájával kapcsolatban, mivel a nem megfelelő felkészítés miatt gondot jelentett gyermeke átjelentkezése másik köznevelési intézménybe. A panaszos előadta továbbá, hogy mikor ez irányú szándékáról tudomást szereztek, az intézmény pedagógusai javasolták, hogy a gyermek magántanulói státuszban folytassa tanulmányait.

A szülőt tájékoztattuk fenti álláspontunkról, továbbá arról, hogy a köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének n) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (3) bekezdése pedig kimondja, hogy az iskola pedagógiai programja - a szakképzés kivételével - meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltással. A fentiek alapján tehát a körzeti intézmény nem zárkozhat el a tanuló átvételétől, és a pedagógiai program rendelkezései szerint gondoskodnia kell a felzárkóztatásához szükséges megoldás megtalálásáról. (479/2014/OJBIT)

A tanulóval kapcsolatos magatartási, fegyelmezési problémák következménye nem lehet a tanuló eltanácsolása az intézményből, a kötelességszegő magatartás szankcionálására az

iskolának ugyanis rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedések alkalmazására, fegyelmi eljárás megindítására is sor kerülhet, amelynek szabályait a köznevelési törvény 58. §-a tartalmazza.

Nem élhet azonban az intézmény olyan fegyelmezési eszközökkel, amelyek alkalmazása oktatási jogsérelmet okozhat.

Egy panaszos szülő és egy érdeklődő iskolaigazgató is megkereste hivatalunkat azzal kapcsolatban, hogy az iskola jogszerűen kitilthat-e egy tanulót az osztálykirándulásról. Tájékoztató jellegű állásfoglalásunkban kifejtettük, hogy a köznevelési törvény a tanítási nap fogalmát a következőképp határozza meg: az egyes osztályokban a tanítási órák, továbbá az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozás, így különösen a tanulmányi kirándulás, környezeti nevelési program, a kulturális, sportrendezvény megtartására fordított nap, ha a foglalkozási órák száma eléri a hármat. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdés bk) pontja az ingyenes szolgáltatások körébe eső szolgáltatások között rendelkezik a kirándulásról, amely a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását szolgáló tevékenység. Eszerint amennyiben egy kirándulás a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását szolgáló tevékenységként és tanítási napként kerül megszervezésre, úgy az a tanulók számára kötelező, arról magatartási problémákra hivatkozva nem tiltható ki a tanuló. (216/2014/OJBIT, 291/2014/OJBIT)

Egy másik panaszos szülő gyermeke iskolai karácsonyi ünnepségről való kitiltása miatt kérte segítségünket. A szülőt tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon. Ebből következik, hogy a tanuló sem tanóráról, sem a tanítási időben megtartott közösségi rendezvényről nem tiltható ki. (1/2014/OJBIT)

Egy panaszos beadványában arról számolt be, hogy gyermekének fegyelmező intézkedésként tornagyakorlatokat kellett végeznie kémiaórán. A beadványozó szülőt tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 63. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés-oktatás módszereit megválassza. A nevelési módszerek megválasztásánál korlátot jelent a pedagógus számára az, hogy nem választhat olyan módszereket, melyek sértik a tanulók emberi méltóságát. A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. E törvény 62. § (1) bekezdése pedig a pedagógus oldaláról fogalmazza meg, hogy kötelessége, hogy a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa. (39/2014/OJBIT)

Régi gyakorlat a tanulók fegyelmezésére a rendbontó tanóráról, tanteremből való kiküldése is. 2014-ben is érkezett hivatalunkhoz olyan szülői panasz, amely a pedagógusok ezen fegyelmezési módszerével kapcsolatban kérte hivatalunk állásfoglalását. Álláspontunk szerint a köznevelési törvény 63. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés-oktatás módszereit megválassza. A nevelési módszerek megválasztásánál korlátot jelent a pedagógus számára az, hogy nem választhat olyan módszereket, melyek sértik a tanulók oktatási jogait. A tanuló tanórán tanúsított fegyelmezetlen magatartásával nemcsak saját kötelességeit nem teljesíti, hanem zavarja a tanóra megfelelő lebonyolítását, gátolja társai tanuláshoz való jogának érvényesülését, valamint a pedagógus munkájának elvégzését. Ebben az esetben indokolt, hogy a kötelességszegő magatartás ne maradjon következmények nélkül, a kiküldés azonban szankcióként nem alkalmazható. A tanulók fegyelmezetlen magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések kilátásba helyezésével lehet szankcionálni. A kiküldésre álláspontunk szerint csak akkor kerülhet sor, ha az mások jogainak vagy a tanuló egyéb jogainak védelme érdekében szükséges, ennek megítélése azonban mindig és mindenképpen egyedi mérlegelést igényel, a kiküldés időtartama nem tarthat automatikusan az óra végéig, hanem csak a szükséges ideig. Tekintettel a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdésében rögzített kötelezettségre, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, az intézménynek a kiküldött tanuló felügyeletét is biztosítania kell. (54/2014/OJBIT, 400/2014/OJBIT)

Egy tanuló azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy milyen szabályok vonatkoznak a ballagási ünnepséggel kapcsolatban az öltözködési előírásokra, és hogy kizárható-e egy végzős hallgató nem megfelelő öltözete miatt az ünnepségen való részvételtől. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a jogszabályok nem tartalmaznak konkrét rendelkezéseket a ballagással, illetve az egyéb iskolai rendezvényekkel összefüggésben, mivel ezen alkalmak az iskolai hagyomány körébe tartoznak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet alapján az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat, lebonyolításukra vonatkozóan rendelkezéseket a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni, így a kérdésével kapcsolatos szabályoknak az intézmény szervezeti és működési szabályzatában tud utánanézni. Tájékoztattuk, hogy amennyiben sérelmesnek érzi az intézmény eljárását, a fenntartónál jogorvoslással élhet. (242/2014/OJBIT)

Az utóbbi években rendszeresen előfordulnak olyan panaszok, melyek a tanulók közösségi oldalon való jelenlétével összefüggésben keletkeznek. Az intézmény fegyelmezési eszközöket csak olyan kötelességszegésért alkalmazhat, melyek az intézményben, illetőleg oktatási tevékenység közben következnek be. Más megítélés alá esik azonban a közösségi oldalakon való, oktatási intézménnyel összefüggő szereplés.

Egy szülő azért fordult hivatalunkhoz, mert a gyermeke által egy közösségi oldalon, zárt csoportban a tanáira vonatkozóan tett megjegyzés miatt – ami valamilyen okból a pedagógusok

tudomására jutott – az iskola fegyelmi eljárást indított. Hivatalunk gyakorlatában, a hozzánk érkező panaszok, kérdések alapján látható, hogy a virtuális tér és az iskola tere „összecúszik”, és még tanítás után, a délutáni, esti órákban sem választható el egymástól. Ugyanis a közösségi oldalakon tett bejegyzések nyilvánosak, és ezáltal ezek a bejegyzések alkalmasak lehetnek arra, hogy becsületsértők, rágalmazók, megütközést keltők legyenek. Ugyanakkor a zárt csoportban tett bejegyzések a magánlevelezéssel esnek egy tekintet alá, az esetleges nyilvánosságra kerülésük kapcsán létrejött konfliktus nem oktatási jogi kérdés. (182/2014/OJBIT)

Magyarország Alaptörvényének Szabadság és felelősség című fejezetének XXVIII. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Ezen alkotmányos alapjog kibontását tartalmazza a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése, mely szerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében.

Egy szülő panaszában gyermeke egyik tanárával kapcsolatos kifogásait közölte. Állítása szerint olyan kötelességszegésért kapott a gyermeke fegyelmező intézkedésként szaktanári figyelmeztetést, amit nem követett el, aminek elkövetésekor jelen sem volt. Az ügyben vizsgálatot indítottunk, mivel a panaszos által csatolt dokumentumokból nem derült ki, hogy a fenntartó a sérelmezett döntéssel foglalkozott volna. A vizsgálat során megkerestük az illetékes tankerületi igazgatót, hogy fejtse ki nyilatkozatát az alkalmazott fegyelmező intézkedéssel kapcsolatban. A fenntartó nyilatkozata alapján nem derült ki, hogy mit állapított meg a fegyelmező intézkedés kiszabásának körülményeivel kapcsolatban, válaszában csak azt fejtette ki, hogy az érintett pedagógus szakmailag és emberileg is kiváló tanár. Továbbá arról tájékoztatta a panaszost, hogy a jogorvoslati eljárás megindításának törvényes lehetőségét nem látja, mivel nem született olyan iskolai határozat, amelyet jogszabály szerint írásban közölni kellett volna a szülővel. A szaktanárnak jogában áll figyelmeztetni a tanulót, ha a tanórán nem megfelelő magatartást tanúsít. A tankerületi igazgató szerint tehát a panaszlevélben leírtakkal kapcsolatban fenntartói szintű döntésre nem volt szükség, az iskolában mindkét probléma megoldható lett volna.

Eljárásunk során ismételten kértük a tankerületi igazgatót, hogy a vizsgálatának eredményeiről tájékoztassa hivatalunkat. Álláspontunk szerint a jogorvoslati eljáráshoz, a panaszában foglaltak kivizsgálásához való jog akkor is megilleti a tanulót, ha a panasz egy kiváló pedagógus személyével összefüggésben merült fel. A fentiekben leírt véleménye kapcsán a jogorvoslati eljárás értelmezésével összefüggésben tájékoztattuk a tankerületi igazgatót, hogy a köznevelési törvény 37. § (1) bekezdése kimondja, a nevelési-oktatási intézmény a gyermekkel, a tanulóval kapcsolatos döntéseit - jogszabályban meghatározott esetben és formában - írásban közli a tanulóval, a

szülővel. Ez nem jelenti azt, hogy jogorvoslati eljárás kezdeményezésére kizárólag írásban közölt döntés esetén lenne lehetősége a szülőnek. Minden olyan óvodában, az iskolában, a kollégiumban született döntés, eljárás, intézkedés, cselekedet, mely a panaszos szerint oktatási jogokat sért, jogorvoslati eljárás tárgya lehet. Az írásbeliség kizárólag a jogszabályban meghatározott esetben kötelező. A fentiekből következik, hogy a fenntartó köteles eljárni akkor, ha a tanuló, illetve a szülő jogorvoslati kérelemmel fordul hozzá az iskola bármely jogsértőnek vélt, továbbá a jogszabályban meghatározott esetben érdekeket sértő döntésével szemben. A fentieknek megfelelően azzal az ajánlással fordultunk a fenntartó képviselőjében eljárni jogosult személyhez, hogy a jövőben a jogszabályban meghatározottaknak megfelelően járjon el abban az esetben, ha az oktatási szereplők eljárást megindító kérelemmel fordulnak a fenntartóhoz. Az érintett fenntartó a jogorvoslatra vonatkozó ajánlásunkat válaszában elfogadta.

A gyermek ügyében folytatott vizsgálattal összefüggésben pedig a következőkkel egészítette ki nyilatkozatát. A fegyelmező intézkedéssel összefüggő vizsgálatot megismételte, amely vizsgálat során megállapítható volt, hogy a tanulói nézőpontból előadott történet és a szaktanár beszámolója nincs szinkronban egymással. Míg a szaktanár beszámolójában azt mondta el - és ez tükröződik az elektronikus napló bejegyzésében is -, hogy a szaktanári figyelmeztetést a tanuló órai fegyelmezetlen viselkedéséért adta, nem pedig hógolyózásért vagy a szék felrakásáért a fali fogásra, addig a tanuló ez utóbbit állította. Ezt a tanulói véleményt később az osztálytársak nem tudták megerősíteni.

A tankerületi igazgató elmondása szerint a vizsgálat során nem talált olyan bizonyítékot, amely alátámasztotta volna a panaszos azon állítását, mely szerint a gyermeküket hátrányos megkülönböztetés érte volna a kérdéses tanórán, tehát olyan cselekedetért kapott volna büntetést (szaktanári figyelmeztetést), amit nem követett el. A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy a beadványban foglaltak és a tankerületi igazgató nyilatkozata a fegyelmező intézkedéssel kapcsolatban ellentmondanak egymásnak, így a jogsértést e kérdésben nem állapítottuk meg. (348/2014/OJBIT)

A kötelességzegő magatartás megállapítása az intézményi dokumentumok és a jogszabályok előírásainak betartásán alapul. A köznevelési törvény a köznevelési intézményt felhatalmazza számos helyi szabály megalkotására, amelyek az intézmények helyi dokumentumaiban kapnak helyet. Ezek betartása mind a tanulóknak, mind az iskola vezetésének, pedagógusainak kötelessége. Garanciális jellegűek azok a szabályok, melyek a tanítási napok felépítését, a tanórák számát és a szünetek beosztását szabályozzák.

Egy beadványozó szülő azt kifogásolta, hogy gyermeke iskolájának szervezeti és működési szabályzata és házirendje nem szabályozza az óraközi szüneteket, a pedagógusok pedig gyakran nem tartják be az foglalkozások közötti szüneteket, a szünetbe nyúlóan folytatják a tanórát. Levelében sérelmezte az egy napra jutó tanórák számát, illetve az iskolai szünetekre feladott házi feladatok túlzott mennyiségét. A beadványozó által felvetett kérdések jogszabályokban szabályozottak, vagy jogszabályi felhatalmazás alapján az intézmény helyi szabályzatai rendelkeznek azokról.

A tanórák közötti szünetekkel kapcsolatban a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. §-a és 16. §-a a következőképp rendelkezik: A tanítási órák és az egyéb foglalkozások között a tanulók részére

szünetet kell tartani. A szünetek, ideértve a főétkezésre biztosított hosszabb szünet rendjét az iskola házirendje határozza meg. Az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg a tanítási órák, foglalkozások közötti szünetek, valamint a főétkezésre biztosított hosszabb szünet időtartamát, a csengetési rendet.

A tanítási órák számával kapcsolatban a Nat. 6. fejezete tartalmazza a tanulók heti és napi terhelésének korlátozására vonatkozó rendelkezéseket. Ezeket az órarend összeállításakor követni kell az intézményeknek.

A házi feladatokkal kapcsolatban a jogszabályok nem tartalmazznak konkrét előírásokat. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (5) bekezdésének b) pontja szerint az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. A fentiekre tekintettel javasoltuk a szülőnek, hogy tanulmányozza az intézmény pedagógiai programját, és amennyiben az tartalmaz előírást a szünetekre adható házi feladattal kapcsolatban, úgy az kötelezi a pedagógusokat. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a jogszabályok, illetve a helyi dokumentumok szabályainak megsértése esetén lehetősége van jogorvoslattal élni. (545/2014/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy joga van-e a pedagógusnak óráközi szünetben vagy a tanórák után feleltetni. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. §-a következőképp rendelkezik. Elméleti oktatás keretében a tanítási óra ideje negyvenöt perc. Az iskola ennél rövidebb vagy hosszabb tanítási órát is szervezhet azzal a megkötéssel, hogy a tanítási óra ideje kilencven percnél nem lehet hosszabb, és az egy tanítási napon a tanulók kötelező tanórai foglalkozásainak felső határára vonatkozó rendelkezések szerint tartható kötelező tanórai foglalkozások számításánál a tanítási órákat negyvenöt perces órákra átszámítva kell figyelembe venni. A tanítási órák és az egyéb foglalkozások között a tanulók részére szünetet kell tartani. A szünetek, ideértve a főétkezésre biztosított hosszabb szünet rendjét az iskola házirendje határozza meg. A fentiekből következik, hogy a tanórák közötti szünet a tanulók részére, pihenésükre, következő órára történő felkészülésükre szolgál. (75/2014/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy gyermeke általános iskolája jogszerűen tart-e nulladik órát negyedik évfolyamon. Tájékoztattuk a beadványozót, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 16. § (1) bekezdése évfolyamtól függetlenül úgy rendelkezik, hogy az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt - az iskolaszék, ennek hiányában az iskolai szülői szervezet, közösség és az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével - legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni. (482/2014/OJBIT)

Egy aggódó nagyszülő arról kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy délután hány óráig és milyen szabályok alapján köteles a köznevelési intézmény a tanulók felügyeletéről gondoskodni. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 4. § (1) bekezdés a) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a működés rendjét, ezen belül a gyermekeknek, a tanulóknak, az alkalmazottaknak és a vezetőknek a nevelési-oktatási intézményben való benntartózkodásának rendjét. E törvény 27. § (2) bekezdése szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig -

vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben - gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. A fentieknek megfelelően az intézmény szervezeti és működési szabályzatában van lehetőség megnézni a tanulók foglalkozásokon túli felügyeletével összefüggő rendelkezéseket. (475/2014/OJBIT)

Ritkán érkezik hivatalunkba panasz kollégiumokkal kapcsolatban. Az alábbi ügyben a kollégiumi dokumentálási rendszerrel összefüggő, pedagógustól érkező panasz nyomán indítottunk vizsgálatot.

Egy kollégiumi nevelőtanár a kollégiumvezető visszaélései miatt fordult panasszal hivatalunkhoz. A panasz szerint éjszakánként három ügyeletes tartózkodik bent a kollégium épületében, akik az esti történéseket egy ún. éjszakai füzetben rögzítik. Ennek tanúsága szerint több esetben fordult elő, hogy a pedagógusok füves cigaretta szagát érezték, illetve füvezésen értek tanuló(ka)t, majd ezt az említett füzetbe feljegyezték. Ezekben a napokon az ügyeletes pedagógusok aláírása található a feljegyzések után. A füzetet az igazgató minden nap átnézte és láttamozta. Ez a füzet egy „belső” dokumentum, melyet még a fenntartónak sem mutattak meg. A hivatalos kollégiumi naplóba az adott napra eseménytelen nap és éjszaka került, mely ebben a formában nem fedte a valóságot. A panasz szerint az elvárás az volt a pedagógusokkal szemben, hogy a naplóba a negatív kollégiumi események ne kerüljenek bele, továbbá az érintett tanulók szüleit sem minden esetben tájékoztatták az esetekről.

A panasz szerint továbbá az igazgató „cenzúrázza” a tanári értekezletről készült jegyzőkönyv tartalmát, tehát a rá nézve kínos tartalmakat kihúzta a szövegből. A tanévzáró értekezleten az egyik pedagógus feltett egy kérdést az intézményvezetőnek, hogy - mivel a kollégium új helyre költözik és nem minden tanárt visz magával az intézményvezető - mi alapján döntötte el, mely tanárok mennek az új helyre, és kik azok, akiknek a KLIK fog majd valahol máshol munkát felajánlani. Erről az értekezletről jegyzőkönyv készült, azonban ezt a kérdést önhatalmúlag a vezető egyszerűen kihúzatta a szövegből a titkárnővel, és ebben a formában került beküldésre a KLIK felé.

A beadvány tárgyában nyilatkozatot kértem a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Szakképzés-szervezési Főosztályának vezetőjétől. A fenntartó hivatalunk kérésére vizsgálatot folytatott le a kollégium működésével kapcsolatban. Vizsgálata során megerősítette a beadványban foglaltakat, és a következőket állapította meg. A nyomtatványok és jegyzőkönyvek vezetésénél a jogszabályi rendelkezések szerint kell eljárni. Az inkoherens adminisztrációt szükséges megszüntetni. A kétféle dokumentálás nem tartalmazhat egymással ellentétes megállapítást, ellentmondást.

A káros szenvedély gyakorlásának gyanújára utaló tanulói viselkedésnél az eddig alkalmazott pedagógiai módszerek hatás- és hatékonyságvizsgálata szükséges. Ezután a tanulók lelki és testi egészségét veszélyeztető negatív minta megszüntetésére kell kiemelt figyelmet fordítani mind az egyéni, mind a közösségi eset/eseménykezelések, módszerek alkalmazásánál a káros szenvedélyek megelőzésére, kezelésére vonatkozó, továbbá a tanulókkal kapcsolatos adatvédelmi, egészségvédelmi jogszabályi rendelkezések betartásával.

Az új székhelyen az igazgatói és az „intézményi önértékelésben” is célzott változás szükséges, úgymint a nevelőtestületben, az alkalmazotti közösségben változásmenedzselés, csapatépítés,

továbbá az intézményi szakmai szabályzatok, belső eljárásrendek jogszabályi felülvizsgálata, átdolgozása.

A fenntartó megfelelő intézkedéseket javasolt az intézményvezető számára a kollégiumban tapasztalható szabálytalanságok megszüntetésére.

A rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy a fenntartó a panaszban foglaltakat megvizsgálta, az oktatási jogok sérelmét kimutatta, az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket megtette, így a panaszt saját hatáskörben orvosolta. (444/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 2. §-a kifejezi, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve az első szakképzettség megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közszolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A 33. § (1) bekezdése az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza általános iskolában és középfokú iskolában többek között a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát.

Egy szülő azzal kapcsolatban kért hivatalunktól tájékoztatást, hogy jogszerűen kér-e a köznevelési intézmény pénzbeli hozzájárulást a testnevelésóra keretében tartott úszáshoz uszoda bérlésére, különösen, hogy gyermekei számára fül-orr-gégész szakorvosi vélemény alapján az úszás ellenjavallt, így nem vesznek részt a foglalkozásokon. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a pedagógiai program részeként, tanítási időben megszervezett programok megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. Álláspontunk szerint a fentiek alapján a pedagógiai program előírásainak megfelelően, a tanítási időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes. A tanítási időn kívül, költségtérítés ellenében megszervezett, ajánlott rendezvény, foglalkozás viszont nem tehető kötelezővé a tanulók számára. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 34. § (3) bekezdése szerint az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék – annak hiányában a szülői szervezet (közösség), az intézményi tanács és iskolában az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével – meghatározhatja azt a legmagasabb összeget,

amelyet a nevelési-oktatási intézmény által szervezett, nem ingyenes szolgáltatások körébe tartozó program megvalósításánál nem lehet túllépni. (160/2014/OJBIT)

Egy másik beadványozó a kötelezően befizetendő sportköri díjjal és fénymásolási díjjal kapcsolatban kért tájékoztatást. A sportköri díjjal kapcsolatban a fentiekkel megegyező tartalmú tájékoztatást tudunk adni. A fénymásolási díjjal kapcsolatban az osztálypénzzel kapcsolatban kialakított jogi álláspontunkat tartjuk irányadónak. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A polgári jog szabályainak megfelelően tehát az átadott pénzeszközök a szülők tulajdonában maradnak. A szülők megbízzák a pedagógust, hogy azt meghatározott célra fordítsa. A pedagógus önkéntes és ingyenes vállalása alapján közte és a szülők között így létrejön egy polgári jogi jogviszony. A pénzösszegről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól. Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, aki nem fizetnek osztálypénzt. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést. (66/2014/OJBIT, 514/2014/OJBIT)

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat, hogy egy köznevelési intézmény kötelezővé teheti-e a tanulóknak az iskolai évkönyv megvásárlását. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét, amelyben nem szerepel az iskolai évkönyv biztosítása. A fentiek alapján tájékoztattuk, hogy az iskola támogatása esetlegesen alapítványán keresztül, a gyermekek részére szolgáltatások bővítése pedig az osztálypénz felhasználásával lehetséges, ám a befizetések kötelezővé tétele ezekben az esetekben nem lehetséges, arra csak önkéntesen kerülhet sor. (312/2014/OJBIT)

Azonban nem minden köznevelési szolgáltatás ingyenes. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet azt is meghatározza, hogy mely szolgáltatásokért szabhat ki az intézmény fizetési kötelezettséget. (494/2014/OJBIT)

Egy nagycsaládos szülő kért azzal kapcsolatban felvilágosítást, hogy milyen jogszabályi lehetőségek vannak alapfokú művészeti iskolai oktatásban részt vevő gyermekei térítési díjának mérséklésére, valamilyen kedvezményben részesülésre. A beadványozót tájékoztattuk, hogy a térítési díj fizetését jogszabály írja elő, kedvezményt csak az adott intézmény adhat ez alól, illetve kérheti az alapfokú művészeti iskola intézményvezetőjétől a térítési díj méltányossági alapon történő csökkentését is. (310/2014/OJBIT)

Az anyagi ellenszolgáltatás ellenében szervezett programok nem lehetnek részei a kötelező nevelési-oktatási feladatoknak, így azok megszervezése az intézmény számára,

valamint az azokon való részvétel a tanulók számára semmiképpen sem lehet kötelező az állami fenntartásban lévő, ingyenes szolgáltatást végző köznevelési intézményekben.

Egy felháborodott szülő többek között azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke iskolájában a tanulókat kevés alkalommal viszik iskolán kívüli szabadidős programokra, annak ellenére, hogy különböző fórumokon ezek ígéretével hirdeti magát az intézmény. A panaszos szerint erre lenne igény, és a szülők részéről sincsenek anyagi akadályai a fizetős programoknak. A beadványozót az alábbiakról tájékoztattuk. Az iskola pedagógiai programja a szabadidős tevékenységeket nem kötelező oktatási, nevelési elemként tartalmazza, így azok megszervezése az iskola aktuális lehetőségeitől függ. Amennyiben a megfelelő felügyeletet az intézmény nem tudja biztosítani, az azt jelenti, hogy e lehetőségek nem állnak az iskola rendelkezésére iskolán kívüli programok szervezéséhez. Ez akkor is igaz, ha a szülők felajánlják segítségüket a tanulók kísérésében, hiszen ők külső személyek, nem kötelezettségük a tanulók felügyelete, és nem is lehetnek felelősek bármilyen bekövetkezett eseményért. (112/2014/OJBIT)

Nagyszámú panasz érkezett hivatalunkhoz a 2013/2014. tanévben tapasztalható tankönyvellátási problémákkal kapcsolatban.

Egy panaszos szülő a közbeszédben használt „ingyenes tankönyv” kifejezés értelmezésével kapcsolatban kereste meg hivatalunkat. Beadványában sérelmezte, hogy gyermekei részére nem új tankönyveket bocsát rendelkezésre az iskola, hanem a könyvtárból kölcsönözhetnek használt, esetenként sérült könyveket, amelyeket tanév végén vissza kell adni. (246/2014/OJBIT)

A nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény (továbbiakban: tankönyvtörvény) 4. §-a szerint az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy - az iskolától történő tankönyvkölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetve tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzbeli támogatás útján - a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki

- a) tartósan beteg,
- b) a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,
- c) három vagy több kiskorú, illetve eltartott gyermeket nevelő családban él,
- d) nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult, vagy
- e) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül

a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (a továbbiakban: normatív kedvezmény). A tankönyvtámogatás felhasználható a tanulói tankönyvvásárlás költségeinek átvállalására és csökkentésére, továbbá az iskolai tankönyvrendelés teljesítésére.

A normatív kedvezmény a fentieknek megfelelően nem ingyenes tankönyvet jelent, hanem azt, hogy az iskolának a tankönyvekhez való ingyenes hozzáférés lehetőségét kell biztosítani a jogosultak számára, a fent leírt módok valamelyike útján.

Egy nagycsaládos szülő panaszában előadta, hogy a tankönyvtörvény 4. §-a alapján ingyenes tankönyvellátásra jogosult gyermeke a 2013/2014. tanév során egyáltalán nem kapott tankönyvet. A beadványozót tájékoztattuk a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségről. (334/2014/OJBIT)

Egy beadványozó a normatív tankönyvkedvezmény jogosulti körének szabályozásával kapcsolatban kért tájékoztatást hivatalunktól. A beadványozó szülő előadta, hogy harmadik gyermekével várandós, a gyermek várhatóan a tankönyvvé, pedagógus-kézikönyvvé nyilváníttatás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 17/2014. (III. 12.) EMMI rendelet (a továbbiakban: tankönyvrendelet) 25-26. §-a szerinti határidő (június 10.) után, de a jogosultság igazolására nyitva álló határidőn (október 1.) belül születik meg.

A tankönyvtörvény 4. § (3) bekezdése szerint abban a kérdésben, hogy a normatív kedvezményre való jogosultság elbírálásánál kit kell tartósan beteg, súlyosan fogyatékos, három- vagy többgyermekes családban élő, nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosultnak tekinteni - kivéve, ha az iskoláztatási támogatásra való jogosultság a legmagasabb életkor elérése miatt szűnt meg -, a Cstv. II. fejezetében foglaltakat kell alkalmazni.

A tankönyvrendelet 25-26. §-a szerint az iskola igazgatója minden év június 10-éig köteles felmérni, hány tanulónak kell vagy lehet biztosítani a tankönyvellátást az iskolai könyvtárból, könyvtárszobából történő tankönyvkölcsönzés útján, hányan kívánnak használt tankönyvet igénybe venni vagy új tankönyvet vásárolni. A fenti kedvezményre való jogosultság igazolásához a következő okiratok bemutatása szükséges: (három- vagy többgyermekes családban élő tanuló esetén) a családi pótlék folyósításáról szóló igazolás. A tankönyvrendelet 5. számú melléklete tartalmazza a szülők által kitöltendő igénylőlapot a tanulói tankönyvtámogatáshoz.

Az igénylőlap kimondja azt, hogy amennyiben a kedvezményre jogosultság igazolása még nem történt meg, de annak fennállását az illetékes hatóság várhatóan a tanév első napjáig, de legkésőbb október 1. napjáig igazolja, akkor aláhúzással jelölje meg, hogy melyik jogcím alapján áll majd fenn a kedvezmény a tanuló esetében.

A fentiek alapján a harmadik gyermek megszületését követően a tanulói jogviszonyban lévő gyermekek részére jár a három vagy több gyermeket nevelő családokat megillető normatív kedvezmény. Erről június 10-éig kell nyilatkozni a szülőknek. A szülők által kitöltendő igénylőlap szerint a kedvezmény csak akkor jár, ha június 10-ig fennáll a kedvezményre jogosító állapot. Tehát abban az esetben, ha a harmadik gyermek csak június 10-e után születik meg, az igénylőlapon a szülő a bekövetkező jogosultságra nem tud utalni annak ellenére, hogy a tanév kezdetére esetleg már fennáll a kedvezményre jogosító állapot. Ezen időpont eltelte után, abban az esetben, ha a kedvezményre jogosultság igazolása még nem történt meg, de annak fennállását az illetékes hatóság várhatóan a tanév első napjáig, de legkésőbb október 1. napjáig igazolja, mód van az igazolás pótlására, erről a szülő az igénylőlapon nyilatkozik. De ez a lehetőség csak arra az esetre vonatkozik, ha a jogosultság fennáll június 10-ig, ám ennek igazolása valamely ok miatt késlekedik.

Ezen jogszabályi rendelkezések alapján előállhat az a helyzet, hogy a tanév kezdetének pillanatában két azonos helyzetben lévő tanuló, akik megfelelnek a jogszabály azon követelményének, hogy három vagy többgyermekes családban élnek, eltérő elbírálásban

részesülnek. Egyikük jogosult a normatív kedvezményre, a másik viszont nem. Ez a helyzet pedig hátrányos megkülönböztetést eredményezhet.

Az ügyben tájékoztatást kértünk az emberi erőforrások miniszterétől, hogy e szabályozás tudatos szándék eredménye-e, és ha igen, mi annak az indoka. A miniszter úr nevében az Emberi Erőforrások Minisztériuma köznevelésért felelős államtitkára válaszolt. Az államtitkár válaszában tájékoztatott arról, hogy a probléma orvoslására „a tankönyvrendelet soron következő felülvizsgálata során a tárca figyelemmel lesz”. Ez azt jelenti, hogy beadványozó számára ez már nem jelent megoldást, ám a következő tanévtől a panaszolt helyzet már nem okozhat jogsérelmet. (295/2014/OJBIT)

Több ingyenes tankönyvellátásra jogosult szülő azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy az ingyenes tankönyveken felül további tankönyveket kell vásárolnia. Az ügyeket áttettük az Emberi Erőforrások Minisztériuma köznevelési intézményrendszer fejlesztéséért felelős helyettes államtitkárához. Az államtitkár tájékoztatta a beadványozókat, hogy az Államtitkárság a jövőben az elmúlt tanév tapasztalatait felhasználva fejleszti az intézményfenntartók, az intézményvezetők és pedagógusok tájékoztatását a tankönyvrendelésre és –terjesztésre vonatkozóan. (394/2014/OJBIT, 461/2014/OJBIT)

Hivatalunkba érkezett egy beadvány, mely szerint a panaszos szülő gyermeke a 2014/2015. tanévben fejezi be középiskolai tanulmányait, és teszi le az érettségi vizsgát. Az érintett tanuló gyermekvédelmi kedvezményre és ehhez kapcsolódva ingyenes tankönyvellátásra jogosult. Ebben a tanévben először az ingyenes tankönyvellátásban részesült tanulóknak minden tankönyvet – az érettségi vizsgákhoz szükséges tankönyveket is – a tanév végén vissza kell vinniük az iskolába, így a panaszos szülő gyermeke nem tud felkészülni az érettségi vizsgára.

Az ügyben megkerestük az illetékes tankerületi igazgatót, aki tájékoztatta hivatalunkat, hogy a panaszos ügyben folyamatban van a megoldás keresése, azonban a 2013/2014-es tanévben a tankönyvellátás rendjében történt változások miatt csak egyetlen tanévre tudja az intézmény kölcsönözni a könyveket.

A jogszabályi változások tekintetében tájékoztatást kértem az Emberi Erőforrások Minisztériuma köznevelési intézményrendszer fejlesztéséért felelős helyettes államtitkárától. Az államtitkár válaszában kifejtette, hogy a köznevelési törvény 46. § (5) bekezdése rendelkezik a térítésmentes tankönyvellátásról. Az ingyenes tankönyvellátás módját a tankönyvrendelet 32. § (5) bekezdése úgy határozza meg, hogy az iskola igazgatója gondoskodik arról, hogy a köznevelési törvény 46. § (5) bekezdése alapján az állam által térítésmentesen biztosított tankönyveket - a munkafüzetek kivételével -, továbbá a pedagógus-kézikönyveket az iskola könyvtári állomány-nyilvántartásába vegyék, a továbbiakban az iskolai könyvtári állományban elkülönítetten kezeljék, és a tanuló, illetve a pedagógus részére a tanév feladataihoz az iskola házirendjében meghatározottak szerint bocsássák rendelkezésre. A tankönyvrendelet 26. § (6) bekezdése szerint minden év június 17-ig az iskola igazgatója határozza meg az iskolai tankönyvellátás rendjét. A 30. § (4) bekezdés alapján pedig az iskolának legkésőbb május 31-ig közzé kell tennie azoknak a tankönyveknek, ajánlott és kötelező olvasmányoknak a jegyzékét, amelyeket az iskolai könyvtárból a tanulók kikölcsönözhetnek. Ez a két rendelkezés lehetővé teszi, hogy az iskola felmérje, milyen könyveket

fognak kölcsönözni, és milyen további könyveket kell beszerezni az iskolai könyvtár számára.
(414/2014/OJBIT)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben ebben az évben is számos beadvány érkezett hivatalunkhoz.

Az érintett tanulók és szüleik a hozzánk érkezett ügyek, megkeresések tapasztalatai alapján könnyen kerülhetnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben velük kapcsolatos feladatot látnak el.

A köznevelési törvény a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

Az értelmező rendelkezések szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló a köznevelési törvény értelmező rendelkezése szerint az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló óvodai nevelésével, illetve iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása céljából a 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet hatálya alatt a nevelési tanácsadás keretében kellett szakvéleményt készíteni. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) 2013. március 1-jétől hatályos rendelkezése a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapításával vagy kizárásával kapcsolatos feladatokat már a szakértői bizottság tevékenységi, a feladatköri elhatárolást figyelembe véve a tankerületi szakértői bizottság tevékenységi körébe helyezi. Ugyanakkor a rendelet 49. §-ban foglalt rendelkezése rögzíti, hogy e rendelet hatálybalépése előtt a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok, az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok, és a nevelési tanácsadók által kibocsátott szakértői vélemények és szakvélemények joghatásukat tekintve az új rendelet szabályai szerint hozott szakértői véleményekkel egyenértékűek.

Egy szülő hivatalunknak küldött panaszában beszámolt arról, hogy hiperaktív, magatartás- és figyelemzavaros gyermeke számára szeretne oktatási intézményt találni, ahol képességeinek megfelelően fejlődhetne, mivel településükön csak alsó osztályt működtető intézmény található, ezért az 5. osztályt már máshol kell megkezdenie. A nevelési tanácsadó normál általános iskolát javasolt a tanuló számára, mivel jó képességű, és a részképesség zavarai nem indokolják a speciális iskolát.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk, hogy hivatalunk nem rendelkezik sem információval, sem hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy a tanuló speciális állapotát figyelembe véve a lakóhelyükhöz közel található iskolát javasoljon, esetleg kijelöljön a tanuló számára. A kérdéskörrel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztattuk a panaszost a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések alapján.

A rendelkezésünkre álló információk alapján a gyermek a köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerinti kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló; azon belül pedig a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló kategóriájába tartozik, aminek fogalmi köre a köznevelési törvény értelmező rendelkezései alapján a következő. Ezen gyermekek, tanulók nevelése, oktatása a normál, integrált nevelés, oktatás keretein belül történik, míg a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében a szakértői bizottság dönt sajátos nevelési igényűnek megfelelő nevelési-oktatási intézmény kijelöléséről.

A különleges bánásmódra való jogosultság az illetékes szakértői bizottság vizsgálata alapján illeti meg a gyermeket, tanulót. A szakértői vizsgálat típusait nézve lehet az aktuális állapot feltárására

irányuló vizsgálat, illetve a fejlődést nyomon követő, a korábbi diagnózis megalapozottságát, a nevelés, oktatás formájának megfelelőségét, a fejlesztés eredményességének mérését célzó felülvizsgálat.

A beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség megállapítása vagy kizárása, és az ehhez kapcsolódó felülvizsgálatok elvégzése a jelenlegi hatályos szabályozás szerint a tankerületi szakértői bizottság feladata. Ha a szakértői bizottság vizsgálata során megállapítást nyer, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg a szakértői véleményben foglaltak figyelembevételével.

A fentiek alapján a tanuló nevelésének, oktatásának a vizsgálata nyomán kiállított szakértői véleményben foglalt javaslatok figyelembevételével kell teljesülnie a normál, integrált nevelés, oktatás keretein belül. A felső tagozat kapcsán a kötelező felvételt biztosító iskoláról, továbbá a szülő által említett szempontoknak megfelelő nevelési-oktatási intézményekről közelebbi információt, tájékoztatást az illetékes tankerület adhat. (132/2014/OJBIT)

A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem, és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják. A vizsgálat legfőbb célja, hogy megállapítsa vagy kizárja, hogy a tanuló valamely fogyatékosságban szenved, illetve, hogy a tanuló fejlődése szempontjából legmegfelelőbb oktatási módra javaslatot fogalmazzon meg. Emellett a szakértői javaslat számos más pontban orientálja a szülőt, a pedagógust és az intézményvezetőt, amikor állást foglal olyan kérdésekben, mint az alkalmazandó pedagógiai módszerek, bizonyos tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés és minősítés alóli mentesítés, vagy a magántanulói jogviszony. A szakértői bizottság a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthat ki. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A fent hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítési módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról. (225/2014/OJBIT)

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, tanuló iskolai nevelése-oktatása, továbbá kollégiumi nevelése ugyanis az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, óvodai csoportban, iskolai osztályban, vagy a többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban (a továbbiakban: a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók – külön vagy közös vagy részben közös – nevelésében és oktatásában részt vevő óvoda és iskola, kollégium együtt: gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézmény) történhet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. A gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben a gyermek, tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban is részesül. A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót.

Egy beadványozó öt éves, sajátos nevelési igényű gyermeke iskolaválasztásával kapcsolatban kérte segítségünket. Az adott év szeptemberében tanköteles korúvá vált a gyermek, ezért lehetőségeikről és a szabad iskolaválasztás korlátozhatóságáról érdeklődött hivatalunknál, mivel ellentétes információkat kapott a különböző szakértői bizottságoktól. Kíváncsi volt arra, hogy szülőként nyilatkozhat-e gyermeke fejlesztésének biztosításáról, befogadói nyilatkozattal a szakértői bizottság kijelölhet-e iskolát, szülőként joga van-e olyan listát kapni, amely tartalmazza a sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó iskolákat, illetve a gyermek kaphat-e magántanulói jogviszonyra vonatkozó engedélyt a szakértői bizottságtól, hogy tanulmányait egy alternatív oktatási módszerű intézményben kezdje el.

Az ügyben a fentiek mellett az alábbi tájékoztatást adtuk. A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

Az oktatási jogszabályok ugyanis a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A szakértői bizottság a fenntartói adatszolgáltatási kötelezettség alapján

összeállított, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézmények jegyzéke alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 39. § (1) bekezdés b) pontja szerint a szakértői bizottság a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő nevelés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés-oktatás, a kollégiumi ellátás biztosítása céljából nem helyi önkormányzati vagy nem állami szerv által fenntartott intézményt akkor jelölhet meg fogadó intézményként, ha az szerepel a köznevelés fejlesztési tervben, vagy a fogadó intézmény és a szülő közös nyilatkozatban kéri a gyermek, tanuló elhelyezését.

A sajátos nevelési igényhez igazodó különleges bánásmódnak megfelelő ellátást tehát a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani a gyermek, tanuló számára. A szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakkal egyetért, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A fentiek alapján a gyermek, tanuló különleges gondozási igényének megfelelő nevelési-oktatási intézménnyel kapcsolatos információk az illetékes szakértői bizottságoknál elérhetőek. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók ellátásában részt vevő köznevelési intézményekre vonatkozó fenntartói adatszolgáltatásra tekintettel ezen információk kapcsán a szülő kérheti továbbá az illetékes tankerület segítségét. (29/2014/OJBIT, 269/2014/OJBIT)

A szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. Az eljárás megindítása a pedagógiai szakszolgálati intézmény szakértői bizottságként eljáró azon feladatellátási helyénél kérhető vagy kezdeményezhető, amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy amelynek működési körzetében a gyermek, tanuló intézményes ellátásban részesül. A mozgásszervi fogyatékoság, az érzékszervi fogyatékoság, valamint a beszéd-fogyatékoság megállapítására vagy kizárására irányuló vizsgálat közvetlenül is kérhető, illetve kezdeményezhető az országos szakértői bizottságnál. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni a vizsgálat iránti kérelem elkészítésében, a kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti. (126/2014/OJBIT)

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény, vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges. Ekkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői

vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény – a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködésével – gondoskodik arról, hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön. Emellett a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálatról és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés mellett, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A gyermek, tanuló a szakértői véleményben foglaltak szerinti ellátására akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is kezdeményezheti a szakértői vélemény felülvizsgálatát a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál. A szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy sajátos nevelési igényű gyermeke kapcsán milyen módon tudja kezdeményezni a szakértői vélemény felülvizsgálatát. Tájékoztatása szerint ugyanis 2010-ben vizsgálták a gyermeket, amely vizsgálat megállapításával a szülő nem értett egyet, ennek ellenére azóta sem történt meg a gyermek állapotának felülvizsgálata.

Tájékoztatjuk a szülőt a felülvizsgálattal kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről. Javasoltuk, hogy a felülvizsgálat lefolytatása kapcsán kérje az illetékes járási hivatal eljárását. (15/2014/OJBIT)

Egy szülő beadványában sajátos nevelési igényű gyermeke számára a szakértői bizottság által kijelölt intézménnyel kapcsolatban élt panasszal, és kérte hivatalunk segítségét. Panasza szerint a szakértői bizottság módosította az eddigi intézménykijelölést, egy távoli iskolát kijelölve a tanuló részére, ami a család számára elfogadhatatlan.

A következőről tájékoztattuk a szülőt. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása szakértői kérdés, amelynek megítéléséhez a szakértői bizottságok rendelkeznek megfelelő kompetenciával, illetve hatáskörrel. A szakértői bizottságok által tett javaslatokat a gyermek, tanuló vizsgálata alapozza meg, a szakértői bizottságok ennek figyelembe vételével, valamint az intézményrendszerrel kapcsolatban rendelkezésükre álló információkra, lehetőségekre tekintettel rendelkeznek a gyermek, tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátásáról.

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezen tanulók nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgáltatásra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A gyermek, tanuló fogyatékosságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik.

A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, a gyermek, tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak. Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni.

A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie.

A szakértői véleményt - a vizsgálat lezárását követő huszonegy napon belül - kézbesíteni kell a szülőnek. A szülőnek - a kézhezvételétől számítva - tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. A kézbesítés történhet postai úton, személyesen vagy kézbesítő útján. A kézbesítés napja az a nap, amelyen a szakértői véleménynek a szülő általi átvétele megtörtént.

Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a szakértői vélemény felülvizsgálatára irányuló eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 19. § (2) bekezdése alapján, ha a szülő nem élt a felülvizsgálat kezdeményezésének jogával, a szakértői véleményt a szakértői bizottság

- a) a sajátos nevelési igény megállapítása esetén a kijelölt nevelési-oktatási intézménynek,
- b) abban az esetben, ha a gyermek az adott évben betölti az ötödik életévét vagy ennél idősebb, a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes járási hivatalnak megküldi.

Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése szerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

Tájékoztatottuk továbbá, hogy amennyiben nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, illetve a szakértői bizottság eljárásával, ez esetben a jogszabályban rögzítettek szerint kezdeményezheti a szakértői vélemény felülvizsgálatát. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdésében foglalt szabályozás szerint a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti. A szakértői bizottság a szülő kérelmére azonban akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdése alapján teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni

- a) az enyhén értelmi fogyatékos, valamint az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek, tanuló első hivatalból történő felülvizsgálati eljárásában,
- b) ha arra a hatósági megkeresésben foglaltak teljesítéséhez szükség van,
- c) a szülő kérésére indított eljárásban, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

Az illetékes járási hivatal közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, vagy a sajátos nevelési igény megállapításával, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben. Az eljárásra az a járási hivatal illetékes, akinek a működési területén a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában, vagy ha az nem állapítható meg, a gyermek, tanuló tartózkodási helye található.

A járási hivatal eljárásában szakértőként - a járási hivatal kirendelése alapján - az a szakértői bizottság jár el, amely az eljárásban érintett szakértői véleményt kiállította. Az eljárásban szakértőként nem vehet részt az a szakértő, aki a korábbi eljárásban a szakértői bizottság részéről az eljárásban érintett szakértői vélemény elkészítésben részt vett.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 41. § (6) bekezdése szerint azonban a járási hivatal határozata ellen benyújtott fellebbezés alapján induló eljárásban - a kormányhivatal kirendelésére - szakértőként a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el. (459/2014/OJBIT)

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő

rendeletek az irányadóak. A szakértői véleményben foglalt felülvizsgálatával kapcsolatban a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

A panaszos tájékoztatása szerint gyermeke esetében a szülő által megkeresett alapítvány ambulanciája 2014 májusában kelt véleményében autizmus spektrum zavar diagnózist állapított meg. Ezt követően a szülő kérelmezte a gyermek szakértői bizottság általi vizsgálatát, amely vizsgálat eredményeképpen - elhúzódó eljárást követően - 2014. szeptemberi keltezéssel került sor a szakértői vélemény kiállítására. Ezen szakértői véleményben foglaltakkal szemben a szülő felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, az általa rendelkezésre bocsátott információk szerint ez az eljárás jelenleg is folyamatban van. Beadványában sérelmezte a vizsgálati eljárás elhúzódó jellegét, az iskola tanulóval szembeni bánásmódját, miszerint nem veszik figyelembe a tanuló kapcsán a meglévő diagnózist. Kérelmében vitatta az intézményi kijelölést, mivel megítélése szerint a tanuló jelenlegi iskolája nem tudja a tanuló állapotának megfelelő ellátást biztosítani.

Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt a szakértői vélemény felülvizsgálatára vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről.

A panaszos sérelmezte levelében, hogy a felülvizsgálatra irányuló kérelmét áttették egy másik járási hivatalhoz. Ezzel összefüggésben tájékoztattuk, hogy a felülvizsgálati eljárás kapcsán a járási hivatalok eljárási illetékességét jogszabály rögzíti, miszerint amennyiben a tanulónak van bejelentett lakóhelye, ez esetben az eljárásra az a járási hivatal illetékes, akinek a működési területén a gyermek, tanuló bejelentett lakóhelye található. A rendelkezésre álló információk szerint a gyermek bejelentett lakóhelye alapozta meg ezt az intézkedést.

Tájékoztattuk a szülőt, hogy a járási hivatal felülvizsgálatra irányuló eljárásában szakértőként - a járási hivatal kirendelése alapján - az a szakértői bizottság jár el, amely az eljárásban érintett szakértői véleményt kiállította. Az eljárásban szakértőként nem vehet részt az a szakértő, aki a korábbi eljárásban a szakértői bizottság részéről az eljárásban érintett szakértői vélemény elkészítésben részt vett. Abban az esetben, ha a járási hivatal által ezen eljárásban hozott döntéssel, közvetve a döntés alapjául szolgáló újabb szakértői véleményben foglaltakkal a szülő nem ért egyet, ez esetben a járási hivatal döntésével szemben jogorvoslattal élhet. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 41. § (6) bekezdése szerint azonban a járási hivatal határozata ellen benyújtott fellebbezés alapján induló eljárásban - a kormányhivatal kirendelésére - szakértőként a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el.

A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása szakértői kérdés, amelynek megítéléséhez a szakértői bizottságok rendelkeznek megfelelő kompetenciával, illetve hatáskörrel. A szakértői bizottságok által tett javaslatokat a gyermek, tanuló vizsgálata alapozza meg, a szakértői bizottságok ennek figyelembe vételével,

valamint az intézményrendszerrel kapcsolatban rendelkezésükre álló információkra, lehetőségekre tekintettel rendelkeznek a gyermek, tanuló különleges bánásmód keretében történő ellátásáról.

A szülő által rendelkezésre bocsátott információk alapján a szakértői vélemény felülvizsgálata ügyében indított eljárás a panasz idején is folyamatban volt, amely eljárás során hozandó döntés az ügy megítélése szempontjából előkérdésnek minősül. Tájékoztatuk a szülőt, hogy az általa vitatott kérdések, közöttük az intézményi kijelölés is, ezen eljárás nyomán rendeződhet. Erre tekintettel az ügy jelen szakaszában vizsgálat megindítására hivatalunknak nem volt lehetősége, mivel az autizmus spektrum zavar diagnózist rögzítő szakértői vélemény még nem volt végrehajtható.

A beadványában a szülő jelezte, hogy nem ért egyet az intézményi kijelöléssel, mivel az intézménnyel kapcsolatos tapasztalatai, megítélése szerint a tanuló jelenlegi iskolája nem tudja a tanuló állapotának megfelelő ellátást biztosítani. A szülő az intézményi hozzáállás, a tanuló állapota miatt halmozódó, regisztrált mulasztások miatt kérelmezte hivatalunkhoz intézett beadványában a magántanulói státuszt gyermeke számára.

A magántanulói státusszal összefüggésben tájékoztattuk, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló esetén e kérdésről szóló rendelkezés - vagyis annak rögzítése, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan magántanulóként teljesítheti - szintén a szakértői bizottság hatáskörébe tartozik.

Az intézményi kijelölés is a szakértői bizottság hatáskörébe tartozik. Tájékoztatuk a szülőt, hogy amennyiben az a célja, hogy a tanulót elvigye másik iskolába, erre szülőként joga van, azonban ezen jog kizárólag a vonatkozó jogszabályok által megrajzolt korlátok között teljesülhet.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése szabályozza az intézményváltás lehetőségét, miszerint, ha a sajátos nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot. A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi, és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékosra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló - szükség szerinti - vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a korai fejlesztés és gondozás vagy a fejlesztő nevelés feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre. (599/2014/OJBIT)

A hozzánk forduló szülők sok esetben azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, ilyen módon az előírt fejlesztések mellett a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. Az esetek többségében a szülők az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslat figyelmen hagyását sérelmezték, amely problémakör mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, mind a sajátos nevelési igényű

tanulók esetében is hangsúlyosan felmerült. E kérdéskör jogi szabályozását mindkét érintett csoport tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi rendelet rendezi.

Az egyéb többletkezdmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. (125/2014/OJBIT, 256/2014/OJBIT)

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Mindez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztályozható és ebből következően évfolyamismétlésre sem kötelezhető.

Egy gyógypedagógus beadványában egyik diákja tantárgyi értékelés, minősítés alóli mentesítése ügyében kérte hivatalunk tájékoztatását, állásfoglalását. A pedagógus levelében jelezte, hogy az iskola igazgatója nem adta meg a gyerekeknek a tantárgyi felmentést, mert szerinte túl későn érkezett meg a szakvélemény. A beadványból az derül ki, hogy a tanulót korábban már vizsgálta nevelési tanácsadó, és esetében ismételt vizsgálatra került sor. Ezen vizsgálat során megállapították, hogy a tanuló tanulási nehézséggel küzd. A panaszos által rendelkezésre bocsátott információk szerint a tanuló vizsgálata nyomán kiállított szakértői vélemény a

jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően javaslatot rögzít heti 1 óra fejlesztő foglalkozás biztosítására, valamint a matematika tantárgy, illetve a matematikával kapcsolatos tananyagrészek értékelés és minősítése alóli felmentésére, továbbá az érettségi vizsgán a matematika tantárgy helyett másik tantárgy választását fogalmazták meg.

A beadványában foglaltakkal kapcsolatban az alábbiakról tájékoztattuk a pedagógust a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések alapján. A tanulmányokkal kapcsolatos nehézség észlelése esetén elsődleges a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata, a nehézség mibenlétének, okainak szakértői bizottsági vizsgálat útján való feltárása, és ennek nyomán a szakértői véleményben javaslatok rögzítése a nevelés, oktatás feladatainak megvalósítására, a szükséges fejlesztések meghatározására.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése rögzíti, hogy amennyiben a szakértői bizottság vizsgálata során megállapítást nyer, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg a szakértői véleményben foglaltak figyelembevételével.

A köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

E kiemelt feladatkörben a köznevelési törvény többek között a kötelező tanórai foglalkozás alóli felmentések, illetve az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből való mentesítések rendszerével biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulóknak, és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeknek, tanulóknak, hogy tudásukat képességeiknek megfelelően értékelhessék.

A köznevelési törvény 55. § (1) és (3) bekezdésében rögzítettek szerint az igazgató a gyakorlati képzés kivételével a tanulót kérelmére - kiskorú tanuló esetében a szülő kérelmére - felmentheti az iskolai kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, ha a tanuló egyéni adottságai, sajátos nevelési igénye, továbbá sajátos helyzete ezt indokolttá teszi. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon osztályozó vizsga keretében ad számot tudásáról.

Az értékelés és minősítés alóli mentesítés esetkörüire az alábbi jogszabályi rendelkezések az irányadók. A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet rendezi.

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 65-72. §-ai rendezik.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezen hivatkozott speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezmények biztosítására tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lennie, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Míndez joghatásaiban azt eredményezi, hogy amennyiben a szakértői vélemény valamely tantárgy tekintetében értékelés és minősítés alóli mentesítésről rendelkezik, akkor ezen javaslatra tekintettel a tanuló az adott tantárgy tekintetében nem osztályozható és ebből következően évfolyamisméltásra sem kötelezhető. A szakértői vélemény érvényessége a tanuló nappali rendszerű oktatásban való részvétele idejére, a következő szakértői bizottság általi felülvizsgálatáig fennáll.

A gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint azonban akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálatra irányuló eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő, tanuló, mind az érintett nevelési-oktatási intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

A nevelési-oktatási tevékenység folytatására vonatkozó szabályok megszegése kapcsán a Szabs. tv. 248. § (2) bekezdés c) pontja rögzíti, hogy aki a pedagógiai szakszolgálatra vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően készített szakvéleményben foglaltakat szándékosan figyelmen kívül hagyja, szabálysértést követ el. Ezen eljárás tekintetében a területileg illetékes járási hivatal rendelkezik hatáskörrel.

A fentieket összegezve álláspontunk szerint az intézményvezetőnek a végleges, szülők által elfogadott szakértői vélemény alapján kell a tanuló számára a szakértői vélemény által rögzített javaslatokat, kedvezményeket biztosítani. Az ezzel kapcsolatos döntés meghozatala nem az adott

tanévre szól, a szakértői vélemény érvényessége ugyanis a tanuló nappali rendszerű oktatásban való részvétele idejére, a tanuló következő szakértői bizottság általi felülvizsgálatáig fennáll.

Tájékoztatott továbbá, hogy amennyiben a fentiek ismeretében az érintettek sérelmezik az iskola eljárását, ez esetben a panaszban foglaltakkal kapcsolatban lehetőségük van jogorvoslattal élni a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdésében rögzítettek szerint. (410/2014/OJBIT)

Az értékelés, minősítés alóli mentesítés céljából indítható szakértői vizsgálatra vonatkozó jelenleg hatályos részletszabályokat - a korábbi szabályozással azonos tartalommal - a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 15. § (1)-(2) bekezdése rögzíti, miszerint a köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből a tanuló teljesítményének az értékelése, minősítése alóli mentesítés céljából szakértői vizsgálat indítható:

a) az iskolai nevelés-oktatás első-hatodik évfolyamán az adott tanév január 31-éig szükség szerint bármikor,

b) az a) pontban meghatározott évfolyamokra vonatkozóan meghatározott határnapot követően annak a tanévnek a március 31. napjáig, amelyben a tanuló az adott tantárgy tanulását megkezdte.

A szakértői bizottság eljárását e fent meghatározott célból, az ott megjelölt időszaknál későbbi időpontban csak a kiskorú tanuló szülője, illetve a nagykorú tanuló kezdeményezheti. A vizsgálati kérelemhez csatolni kell az érintett iskola igazgatójának a vizsgálat szükségességével kapcsolatos egyetértő nyilatkozatát. Az iskola igazgatója a döntéséhez beszerzi a tanuló osztályfőnöke és az adott tantárgyat tanító pedagógus véleményét.

Az iskola igazgatója egyetértésének hiányában a szakértői bizottság vezetője vagy az általa erre kijelölt bizottsági tag – a kiskorú tanuló esetén a tanuló és a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló meghallgatása után – dönt a vizsgálat szükségességéről vagy a kérelem elutasításáról. A kérelem elutasításáról szóló döntést – határozat formájában – írásba kell foglalni. A döntés tekintetében a szakértői vélemény felülvizsgálatával kapcsolatos rendelkezéseket kell alkalmazni.

Beadványában egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy mi a menete annak, hogy gyermekét angol nyelvből felmentesse, mivel a tanulónak problémái vannak ezzel a tantárggyal. A szülőt tájékoztattuk a fentiekben részletezett eljárásról. (125/2014/OJBIT)

Matematikával küzdő 9. osztályos gimnazista tanuló édesanyja azzal a kérdéssel fordult hivatalunkhoz, hogy az iskola az értékelés, minősítés alóli mentesítés kérdésében csak megyei szakértő véleményét fogadhatja el, vagy független szakértő vélemény is megfelelő a tanuló mentesítéséhez. A szülő másik kérdése az volt, hogy amennyiben gyermeke nem kapja meg a felmentést matematikából, akkor mi történik, mivel tanárai szerint ebből a tárgyból nem tud majd leérettségizni. A szülőt tájékoztattuk a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, lehetőségeiről. (210/2014/OJBIT)

Sajátos érinteti kört jelent az igényjogosultság szempontjából a felnőttoktatásban részt vevő tanulók köre. A felnőttoktatás és a pedagógiai szakszolgálatok összefüggésének kérdéseit a köznevelési törvény rendelkezései akképpen rendezi, hogy amennyiben a felnőttoktatásban részt vevő tanuló nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, abban a kérdésben, hogy különleges gondozásra jogosult-e, a jogszabályban meghatározott szakértő szakvéleménye alapján kell dönten. A sajátos nevelési igény megállapításának kérdésében ez esetben a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el. A szakmai feladatra jutó folyó kiadásokból fakadó költségeket a vizsgálatot kérő, felnőttoktatásban részt vevő tanuló viseli.

Esti gimnázium 11. évfolyamos tanulója számára gondot okoz az idegen nyelv tanulása, ezért érdeklődött, hogyan kérhet felmentést az idegen nyelv értékelése alól.

A következőről tájékoztattuk a beadányozót: A tanulmányokkal kapcsolatos nehézség észlelése esetén elsődleges a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata, a nehézség mibenlétének, okainak szakértői bizottsági vizsgálat útján való feltárása, és ennek nyomán a szakértői véleményben javaslatok rögzítése a nevelés, oktatás feladatainak megvalósítására, a szükséges fejlesztések meghatározására. Valamely tantárgy esetében az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, illetve egyéb kedvezmények biztosításáról is a szakértői bizottságnak kell rendelkeznie, amennyiben a tanuló vizsgálati eredményei alapján azt indokoltnak tartják. A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermeknek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A köznevelési törvény 60. § (9) bekezdés d) pontja értelmében, a felnőttoktatásban a tanuló akkor veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, ha nappali oktatás munkarendje szerint folytatja tanulmányait.

Tájékoztatása szerint a beadványozó esti munkarend szerint vesz részt a felnőttoktatásban, vagyis ez alapján nem tartozik a fenti jogosulti körbe. A fent hivatkozott § (10) bekezdése szerint, ha a felnőttoktatásban részt vevő tanuló nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, abban a kérdésben, hogy különleges gondozásra jogosult-e, a jogszabályban meghatározott szakértő szakvéleménye alapján kell dönten.

E rendelkezést egészíti ki a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 43. §-a, miszerint ha a felnőttoktatásban részt vevő tanuló - a köznevelési törvény 60. § (10) bekezdésében foglaltak alapján - nem veheti igénybe a pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézmények szolgáltatásait, a sajátos nevelési igény megállapításának kérdésében a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el. A szakmai feladatra jutó folyó kiadásokból fakadó költségeket a vizsgálatot kérő, felnőttoktatásban részt vevő tanuló viseli.

A fentiekre tekintettel javasoltuk a tanulónak, hogy kérdéseivel kapcsolatban kérje a Szakmai Szolgáltató Intézmény segítségét, tájékoztatását. (256/2014/OJBIT)

A 24 éves panaszos azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, hogy felnőttoktatás keretében esti gimnáziumban tanulóként milyen lehetősége van matematika tantárgyból értékelés

és minősítés alóli mentesítést igénybe venni. A fentiek szerint tájékoztattuk a tanulót a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, lehetőségeiről. (426/2014/OJBIT)

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, magántanulóság kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezeknek a tanulóknak nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

Beadványozó 6. osztályos magántanuló gyermeke értékelésével kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét, tájékoztatását. A szülő által jelzettek szerint gyermeke hallássérült, műtétet követően cochleáris implantátumot visel. Beadványában azt sérelmezte, hogy a pedagógusok ugyanúgy osztályozzák a tanulót, mint halló társait.

Válaszunkban tájékoztattuk a szülőt a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésére, oktatására vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről. A sajátos nevelési igényhez igazodó különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani a gyermek, tanuló számára. A gyermek nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról a szakértői bizottságnak kell rendelkeznie a gyermek, tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményben. A különleges szolgáltatásokra szakértői bizottsági javaslat nélkül a tanuló nem tarthat igényt.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelését és oktatását végző iskola helyi tantervét az oktatásért felelős miniszter által az iskolatípusra kiadott kerettantervek közül választott kerettanterv, és a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében foglaltak figyelembevételével készíti el és fogadja el.

Sajátos nevelési igényű tanuló esetében a tankötelezettség teljesítésének módjáról is a szakértői bizottságnak kell rendelkeznie. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. § (3)-(4) bekezdése kimondja, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni.

A köznevelési törvény 55. § (2)-(3) bekezdése alapján a magántanulót - az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével - az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az iskolai rendszerű szakképzésben a magántanulókra vonatkozó részletes szabályokat a szakképzésre vonatkozó jogszabályok határozzák meg. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon osztályozó vizsga keretében ad számot tudásáról.

Tájékoztatjuk a szülőt, hogy amennyiben sérelmezi az iskola eljárását, lehetősége van jogorvoslattal élni a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdésében rögzítettek szerint.
(357/2014/OJBIT)